

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4936

[Total No. of Pages : 4

[6324]-111

M.Com. (Part - I) (SODL)

**101 : MANAGEMENT ACCOUNTING AND FINANCIAL
ANALYSIS AND CONTROL
(2019 Pattern) (CBCS)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate marks.*

Q1) A) Attempt any 5 out of 7 from the following. [5]

- i) Management accounting deals with what kind of information?
 - a) Qualitative
 - b) Quantitative
 - c) Both
 - d) None of the above
- ii) Which of the following are tools of management accounting?
 - a) Standard costing
 - b) Marginal costing
 - c) Budget and Budgetary control
 - d) All of the above
- iii) Balance sheet is a statement of _____
 - a) Assets and liabilities
 - b) Working capital
 - c) Operating results
 - d) None of the above
- iv) Current ratio shows :
 - a) Collection efficiency
 - b) Short term financial position
 - c) Financial stability
 - d) Higher profitability
- v) Fund flow refers to change in _____
 - a) Working Capital
 - b) Application
 - c) Sources
 - d) None of the above
- vi) Which of the following would increase the cash flow of the firm?
 - a) A decrease in inventory
 - b) An increase in debtors
 - c) An increase in the prepaid expenses
 - d) A decrease in income in advance

P.T.O.

- B) Attempt any 5 True or False out of 7 from the following. [5]
- i) Operating Costs include the cost of goods sold and sales.
 - ii) Stock is included in quick Assets.
 - iii) Increase in current assets means increase in working capital.
 - iv) Depreciation is a source of funds.
 - v) In Marginal costing, profit is the difference between sales and marginal cost.
 - vi) Fixed costs are also known as period cost.
 - vii) Variances are calculated for both material and labour.

Income Statements

Particulars	2021	2022
Sales	1,40,000	1,65,000
Less: Cost of goods sold	85,000	1,05,000
Gross Profit	55,000	60,000
Operating Expenses :		
Selling & Distribution expenses	12,000	16,000
Administrative expenses	10,000	11,000
Total Operating Expenses	22,000	27,000
Net income before tax	33,000	33,000
Income-tax (40%)	13,200	13,200
Net Income	19,800	19,800

	X1	X2
Output per annum (units)	10,000	10,000
Profit at the above level	30,000	30,000
Fixed cost per annum	24,000	16,000

- i) B.E. Point of the two machines
- ii) Level of output where the two machines are equally profitable
- iii) The machine suitable for different levels of output of the product

OR

Attempt any 5 out of 7 from the following.

[25]

- a) Explain the functions of management accounting?
- b) State the objectives of cost accounting.
- c) What are the advantages of marginal costing?
- d) What are the requirements of Budgetary Control?
- e) What are the Functions of Factor?
- f) What is working capital? Give examples?
- g) Explain the steps involved in the financial statement analysis.

Q3) a) From the following balance sheets of Oriental Company Ltd., prepare (a) schedule of changes in working capital, and (b) Funds flow statement.

[15]

Liabilities	31st Dec. 2021	31st Dec. 2022	Assets	31st Dec. 2021	31st Dec. 2022
Capital	1,20,000	1,50,000	Plant	1,00,000	1,25,000
Sundry	37,000	25,000	Land &	75,000	90,000
Creditors	15,000	17,000	Building	7,000	9,500
Bills Payable	60,000	69,000	Patents	17,000	23,000
Profit & Loss A/c			Cash	33,000	13,500
			Sundry Debtors		
	2,32,000	2,61,000		2,32,000	2,61,000

Additional Information :

Depreciation of Rs.20,000 and Rs. 25,000 have been charged on plant, land and building respectively in 2022.

- b) From the following balance sheet of M/S SB. Company Ltd., as on Dec. 31, 2010 and 2011, calculate cash from operation : [10]

Liabilities	2021	2022	Assets	2021	2022
Share capital	1,20,000	1,50,000	Building	65,000	65,000
P&L A/c	45,000	65,000	Machinery	90,000	1,20,000
Sundry creditors	30,000	22,000	Stock	20,000	15,000
Outstanding expenses	1,200	400	Sundry debtors	18,000	20,000
Bill payable	18,000	22,000	Cash at bank	17,000	32,300
			Cash in hand	4,200	7,100
	2,14,200	2,59,400		2,14,200	2,59,400

OR

Attempt any 5 out of 7 from the following. [25]

- What are the determinants of various stock levels?
- Which are the types of financial analysis?
- What are the importance's of cash flow statement?
- Differentiate between absorption and marginal costing?
- What is the organization of budgetary Control?
- What do you understand by Profitability Ratio?
- Explain any two optimum cash balance models?

Q4) Short Notes. (Any 2 out of 4) [10]

- Scope of Management Accounting.
- Fund flow statement.
- Comparative Balance sheet.
- Purchase and sales Budget.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4937

[Total No. of Pages : 6

[6324]-112

M.Com. (Part - I) (SODL)

**102A : STRATEGIC MANAGEMENT AND INDUSTRIAL
ECONOMICS
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Attempt Any Five out of seven from the following : [5]

- i) Marketing strategy is a _____ type of strategy.
 - a) Business level
 - b) Growth strategy
 - c) Corporate strategy
 - d) Functional strategy
- ii) Strategic mission _____.
 - a) is a statement of a firm's unique purpose and scope of operations
 - b) is an internally-focused affirmation of the organisation's societal and ethical goals
 - c) does not limit the firm by specifying the industry in which the firm intends to compete
 - d) is developed by a firm before the firm develops its strategic intent.
- iii) Which of the following are the dimensions of the business environment : -
 - a) Economic & Social
 - b) Technological & Economic
 - c) Legal & Social
 - d) All of the above
- iv) Which of the following would you not expect to see in a vision statement?
 - a) Descriptions of desirable future situations
 - b) Motivational terminology
 - c) Focus on the values to which the organisation is committed
 - d) What the organisation seeks to do to reach desirable future states.

P.T.O.

- v) If the production is more in a particular place then _____ is suitable.
 - a) Productivity of labour b) Productivity of land
 - c) Capital productivity d) Productivity of raw materials
- vi) Regional _____ is necessary to develop the economy of the country.
 - a) Balance b) Imbalance
 - c) Development d) None of the above
- vii) While studying Economic factors a business, organisation has to take into account _____ Expenses.
 - a) Business b) Daily
 - c) Financial d) Recurring

B) Write True or false : [5]

- i) Vision is a Futuristic concept.
- ii) Strategic Management is a Long Term process.
- iii) Resource Allocation is a part of Strategy Formulation.
- iv) New Industrial Policy was announced in 1990-91.
- v) Decisions are made regarding production in human resource structure.

Q2) Attempt any Four from the following : [20]

- a) Explain the Evolution of Strategy.
- b) Write a Short Note on 'SIX SIGMA'
- c) Explain the role of the company's mission.
- d) Explain the BCG Matrix Technology.
- e) Briefly state the causes of Industrial Imbalance.
- f) Mention the reasons for Low Productivity in India.

Q3) Attempt any Four from the following : [20]

- a) Explain the concept of Strategic Management Policies.
- b) Explain the stages/steps in the Strategic Planning Process.
- c) Write a note on 'Corporate Social Responsibility'.
- d) Briefly explain the types of Monopoly.
- e) Explain the importance of Industrial Productivity.
- f) Explain the problem of micro and small scale enterprises.

Q4) Attempt Any two from the following :

[20]

- a) Explain the components of the strategic management process.
- b) What is strategy? Explain the types of strategic options.
- c) What is Strategy Implementation? Briefly explain the implementation issues.
- d) What is Industrial Economics? Explain the nature and scope of industrial economics.

**102A : STRATEGIC MANAGEMENT AND INDUSTRIAL
ECONOMICS
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागी योग्य पर्याय निवडा : (कोणत्याही पाच) [5]

- i) विपणन व्यूहरचना प्रकारची व्यूहरचना आहे.
 - अ) व्यवसाय पातळी
 - ब) वाढ पातळी
 - क) व्यावसायिक धोरण
 - ड) कार्यात्मक व्यूहरचना
 - ii) व्यूहरचना ध्येय म्हणजे
 - अ) कंपन्यांचे अद्वितीय उद्देश आणि क्रियांचे व्याप्ती हे विधान आहे
 - ब) संस्थेच्या सामाजिक आणि नैतिक उद्दीष्टांची अंतर्गत-केंद्रित प्रतिज्ञापत्र आहे
 - क) ज्या उद्योगात स्पर्धा करायची आहे असा उद्योग निर्दिष्ट करून मर्यादित करत नाही
 - ड) आपला धोरणात्मक हेतू विकसित करण्यापूर्वी कंपनीद्वारे विकसित केले जाते.
 - iii) पुढीलपैकी कोणते व्यवसाय पर्यावरणाचे घटक आहेत :
 - अ) आर्थिक आणि सामाजिक
 - ब) तांत्रिक आणि आर्थिक
 - क) कायदेशीर आणि सामाजिक
 - ड) वरील सर्व
 - iv) खालीलपैकी काय दृष्टी विधानात असणे अपेक्षित नाही ?
 - अ) इच्छित भविष्यकालीन परिस्थितीचे विस्तारण
 - ब) अभिप्रेरक संकल्पना
 - क) संस्थात्मक मूल्यावर लक्ष देणे
 - ड) इच्छित भविष्यकालीन दर्जापर्यंत पोहोचण्यासाठी संस्था काय करते
 - v) विशिष्ट ठिकाणी उत्पादन अधिक होत असेल तर तेथील योग्य आहे.
 - अ) श्रमाची उत्पादकता
 - ब) भूमीची उत्पादकता
 - क) भांडवल उत्पादकता
 - ड) कच्च्या मालाची उत्पादकता

vi) देशाची अर्थव्यवस्था विकसित करण्यासाठी प्रादेशिक होणे आवश्यक आहे.

अ) समतोल

ब) असमतोल

क) विकास

ड) वरीलपैकी काहीही नाही

vii) आर्थिक घटकांचा अभ्यास करताना व्यवसाय संस्थेचा खर्च लक्षात घ्यावे लागतात.

अ) व्यावसायिक

ब) दैनंदिन

क) वित्तीय

ड) आवर्ती

ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते लिहा.

[5]

i) दूरदृष्टी ही भविष्यकालीन संकल्पना आहे.

ii) व्यवहरचना व्यवस्थापन ही एक दीर्घकालीन प्रक्रिया आहे.

iii) संसाधनाचे वाटप डावपेच सुत्रीकरणाचा भाग आहे.

iv) 1990-91 मध्ये नवीन औद्योगिक धोरण जाहीर करण्यात आले.

v) मानवी संसाधन रचनेत उत्पादनासंदर्भात निर्णय घेतले जातात.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

[20]

अ) व्यवहरचनेची उत्क्रांती स्पष्ट करा.

ब) 'सिक्स सिग्मा' यावर टीप लिहा.

क) कंपनीच्या ध्येयाची भूमिका स्पष्ट करा.

ड) बीसीजी मॅट्रिक्स तंत्राची माहिती द्या.

इ) औद्योगिक असमतोलाची कारणे थोडक्यात सांगा.

फ) भारतातील अल्प उत्पादकता असण्याची कारणे नमूद करा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नाची उत्तरे लिहा.

[20]

अ) व्यवस्थापकीय धोरणांची संकल्पना स्पष्ट करा.

ब) व्यवहरचनात्मक नियोजन प्रक्रियेतील टप्पे/पायऱ्या स्पष्ट करा.

क) 'व्यावसायिक सामाजिक जबाबदारी' यावर टीप लिहा.

ड) मक्तेदारीचे प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.

इ) औद्योगिक उत्पादकतेचे महत्व विशद करा.

फ) सूक्ष्म व लघु उद्योगांमधील समस्या स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) व्यूहरचनात्मक व्यवस्थापन प्रक्रियेतील घटक स्पष्ट करा.
- ब) व्यूहरचना म्हणजे काय? व्यूहरचनेचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) व्यूहरचना अंमलबजावणी म्हणजे काय? अंमलबजावणीतील मुद्दे थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) औद्योगिक अर्थशास्त्र म्हणजे काय? औद्योगिक अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4938

[Total No. of Pages : 3

[6324]-113 [SODL]

M.Com. (Part-I)

**102 B: Strategic Management and Business Statistics
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Attempt any Five from the following :

[5]

- 1) Corporate Philosophy is called _____
 - a) Company creed
 - b) Company strategy
 - c) Company objectives
 - d) Statement
- 2) Resources create _____
 - a) Ability
 - b) Competences
 - c) Planning
 - d) Allocation
- 3) _____ strategy is most commonly used by organization.
 - a) Stability
 - b) Finance
 - c) Marketing
 - d) balance
- 4) _____ of resources are major factors in implementation of strategy.
 - a) Allocation and Planning
 - b) Allocation and Organization
 - c) Allocation and Resources
 - d) Allocation and Management

P.T.O.

- 5) BCG stands for _____
- a) Boston Consulting Group b) Boston Common Group
- c) Boston Collection Group d) Boston Care Group
- 6) Binomial distribution is widely used in _____
- a) Sample distribution b) Work distribution
- c) Probability distribution d) Resource distribution
- 7) HR policies concentrate on _____
- a) Development of Human Resources
- b) Development of Production
- c) Development of Marketing
- d) Development of Business

B) Match the following :

[5]

	Group A	Group B
1)	Corporate Level	Michael Porter
2)	Value Chain Analysis	Resource Analysis
3)	Financial Resources	Vision Statement
4)	Mission Statement	Strategic Business Unit
5)	SBU	Levels of Strategy

Q2) Attempt any Four from the following :

[20]

- 1) What is Mass Customization?
- 2) What is Reactive Strategy?
- 3) Explain the Management Control Cycle.
- 4) Explain in detail the term Variance?
- 5) What is Hypothesis? Explain its characteristics.
- 6) Explain the functional activities of the Chief Executive in Strategic Management.

Q3) Attempt any Four from the following :

[20]

- 1) Describe the major factors of Financial Policies
- 2) What is Benchmarking? State its types.
- 3) State the Benefits of Strategic Management.
- 4) Describe the Three levels in the Strategic Management Process.
- 5) Explain the Concept Corporate Objectives with examples.
- 6) Explain the steps of Strategic Planning.

Q4) Attempt any Two from the following :

[20]

- 1) What is Strategic Planning? State its Advantages and Disadvantages in detail.
- 2) Explain in detail Porter's Four Generic Strategies.
- 3) Explain in detail the Various types of Organizational Systems.
- 4) What is Total Quality Management? State its Objectives and Principles.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4939

[Total No. of Pages : 3

[6324]-114

M.Com. - I (SODL)

**103 : Advanced Accounting and Specialized Areas in
Accounting**

(2019 Pattern) (Semester - I)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the Blanks (any 5) :

[5]

- i) Goodwill is not _____ Assets.
 - a) Tangible
 - b) Fixed
 - c) Intangible
 - d) Non fixed
- ii) AS21 Deals with _____
 - a) Property Plant & Equipment
 - b) Consolidated financial Statement
 - c) Amalgamation
 - d) Valuation and treatment of inventories
- iii) AS _____ deals with accounting for amalgamation
 - a) 5
 - b) 21
 - c) 14
 - d) 10
- iv) Goodwill is also known as _____.
 - a) Minority interest
 - b) Revenue Profit
 - c) Cost of acquisition
 - d) Unrealize profit
- v) According to _____ it is assumed that the business will continue for a fairly long time to come.
 - a) Cost Concept
 - b) Money Measurement Concept
 - c) Going Concern Concept
 - d) Separate Entity Concept.

P.T.O.

Q3) Attempt any 4 questions from the following :

[20]

- Calculate the unrealized profit using following information
Stock of Kirti Ltd includes Rs. 20,000 worth goods purchased from Megha Ltd. On which Megha Ltd. Charged profit @25% on cost, Holding company share is 3/5.
- Write down the format of Consolidated Balance Sheet of holding company.
- Calculate the Purchase Consideration using following data
Land & Building 75,000, Plant & Machinery 52,000, Stock 60,000, Debtors 21,000, Cash in Hand 7,200, Bills Payable 21,200, Creditors 35,000.
- Write a short note on GST rates in India.
- Write a note on “Cost-plus Contracts”.
- Explain Fund Based Accounting.

Q4) Attempt any 2 questions from the following :

[20]

- From the following balance sheet, prepare a consolidated balance sheet:

Balance Sheet as on 31st March, 2017

Liabilities	H Ltd.	S Ltd.	Assets	H Ltd.	S Ltd.
Share capital (Rs. 10 per share)	20,000	10,000	Shares in S Ltd. (800 shares)	8,000	-
Sundry liabilities	10,000	5,000	Other assets	22,000	15,000
	30,000	15,000		30,000	15,000

H Ltd. acquires shares in S Ltd. on 31st December, 2017,

- Explain the provisions related to registration under GST Act.
- Explain the methods of valuation of Share with example.
- Explain in detail Work Uncertified and Work in Progress in Contract Accounting.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4940

[Total No. of Pages : 4

[6324]-115

M.Com. (Part - I) (SODL)

**105 : INFORMATION SYSTEM AND E-COMMERCE
PRACTICES AND E-SECURITY AND CYBER LAWS**

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Attempt any Five out of Seven from the following : [5 × 2 = 10]

- a) Define - Decision Support System (DSS).
- b) What is the use of Transaction Processing System (TPS)?
- c) What is meant by the Internet?
- d) What do you mean by Smart Card?
- e) Define 'Cyber Crimes'.
- f) What do you mean by the hacker?
- g) Define Digital Signature.

Q2) Attempt any Four out of Six from the following : [4 × 5 = 20]

- a) Write a brief note on 'Inspection of books by order of court or Judge' as per the Bankers Books Evidence Act, 1891
- b) Explain the duties of a Certification Authority (CA).
- c) Write a note on Secure Electronic Transaction (SET)
- d) Explain the various types of Cyber Crimes.
- e) Explain in detail Five basic components of e-SCM.
- f) Explain the difference between Intranet and Extranet.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of Six from the following : [4 × 5 = 20]

- a) State the various advantages of an Electronic Data Interchange (EDI) System.
- b) Explain how Internet Works?
- c) Explain the various Advantages of Extranet.
- d) State down various features of E-Commerce.
- e) State the various Limitations of E-Commerce.
- f) Explain the difference between Traditional-Commerce and E-Commerce.

Q4) Attempt any Two out of Four from the following : [2 × 10 = 20]

- a) Explain in detail the significance of Information Technology Act, 2000.
- b) State and explain various components and applications of Information Systems.
- c) State in tabular form all IT Act offences and punishment for that.
- d) What is E-Commerce? Explain the benefits of E-Commerce to Businesses, Consumers and Society.

Total No. of Questions : 4]

PC-4940

[6324]-115

M.Com. (Part - I) (SODL)

**105 : INFORMATION SYSTEM AND E-COMMERCE
PRACTICES AND E-SECURITY AND CYBER LAWS**

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) निर्णय समर्थन प्रणाली थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) ट्रॅन्झॅक्शन प्रोसेसिंग सिस्टिमचा वापर कसा केला जातो.
- क) 'इंटरनेट' म्हणजे काय ते थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) स्मार्ट कार्ड म्हणजे काय?
- इ) 'संगणक गुन्हे' म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- फ) 'हॅकर' म्हणजे काय ते स्पष्ट करा.
- य) 'डिजिटल स्वाक्षरी' व्याख्या लिहा.

प्रश्न 2) सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) बॅकर्स बुक्स एव्हिडन्स कायदा, 1891 अंतर्गत कोर्टाच्या किंवा न्यायाधीशांच्या आदेशानुसार पुस्तकांची तपासणी कशी केली जाते यावर टिप लिहा.
- ब) प्रमाणन प्राधिकरणाची कर्तव्ये स्पष्ट करा.
- क) 'सिक्युअर इलेक्ट्रॉनिक ट्रॅन्झॅक्शन' (एसईटी) टिप लिहा.
- ड) संगणक गुन्ह्यांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.
- इ) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाचे पाच मूलभूत घटक सविस्तर स्पष्ट करा.
- फ) इंटरनेट आणि एक्स्ट्रानेटमधील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) इलेक्ट्रॉनिक डेटा इंटरचेंज (EDI) चे विविध फायदे स्पष्ट करा.
- ब) इंटरनेट कसे कार्य करते ते सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) एक्स्ट्रानेटचे विविध फायदे सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) ई-कॉमर्सची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
- इ) ई-कॉमर्सची मर्यादा स्पष्ट करा.
- फ) 'ई-कॉमर्स' आणि 'ट्रॅडिशनल कॉमर्स' यातील फरक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) माहिती तंत्रज्ञान कायदा 2000 चे संकल्पना व महत्व सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) माहिती प्रणालीचे विविध घटक स्पष्ट करा.
- क) आय.टी. कायद्याच्या अंतर्गत सर्व कलमांवरील गुन्हा व दंड तक्ता स्वरूपात स्पष्टपणे लिहा.
- ड) ई-कॉमर्स म्हणजे काय? ई-कॉमर्सचे व्यवसाय, ग्राहक व समाजासाठीचे फायदे स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4941

[Total No. of Pages : 2

[6324]-116

M.Com. (SODL)

**107 : ADVANCED COST ACCOUNTING & APPLICATION
OF COST ACCOUNTING
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of Eight from the following : [5 × 2 = 10]

- a) What is cost accounting
- b) What is remuneration
- c) What is the labour costing
- d) Define overhead
- e) Define contract costing
- f) Define job costing
- g) What is bookkeeping
- h) Define transfer price

Q2) Attempt any Four out of Six from the following : [4 × 5 = 20]

- a) Explain the difference between cost accounting and financial accounting.
- b) Explain the different types of individual incentive plans
- c) What are the objectives of job costing
- d) Short note on Cost Ledger Control Account
- e) What are the different phases and characteristics of a product life cycle
- f) Write a short note on the types of cost allocation

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of Six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Discuss the types of group bonus plans.
- b) State the objective of inventory control.
- c) What are the features of operating costing.
- d) Discuss the advantages of integral accounting.
- e) Short note on Internal & External Linkages.
- f) Briefly explain the methods of allocating cost in cost center.

Q4) Attempt any Two out of Four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Define the cost accounting discuss the advantages of cost accounting.
- b) What are the different methods of classifying overheads? Indicate the advantages of classifying overheads on the basis of variability.
- c) Explain the popular forms of cost based transfer pricing.
- d) Discuss the causes, cost, accounting treatment and control of labour turnover.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4942

[Total No. of Pages : 6

[6324]-117

M.Com - I (SODL)

**113 : PRODUCTION AND OPERATION MANAGEMENT
AND BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Fill in the blanks (Any Five)

[5]

- i) Which among the following is not the type of plant layout?
 - a) Product Layout
 - b) Fixed Position Layout
 - c) Combined layout
 - d) Factory Layout
- ii) The objective of plant layout is _____.
 - a) Recruiting personnel
 - b) Quality control
 - c) Saving Taxes
 - d) Maximizing the profits
- iii) The process that converts input into output is called as _____.
 - a) Operational Management
 - b) Production Management
 - c) Strategic Management
 - d) Financial Management
- iv) _____ is a management approach for long term success, through customer satisfaction.
 - a) TQM
 - b) ISO 9001
 - c) Six Sigma
 - d) Quality Circle
- v) What is meant by the CSR
 - a) Corporate Social Responsibility
 - b) Company Social Responsibility
 - c) Corporate Society Responsibility
 - d) Company Society Responsibility
- vi) The framework for establishing good corporate governance and accountability was originally set up by the
 - a) nestle committee
 - b) Rowntree committee
 - c) Thornton committee
 - d) Cadbury committee
- vii) Which is not one of the natures of ethics?
 - a) Focus on human values
 - b) Social work
 - c) Branch of philosophy
 - d) Applies moral principles

P.T.O.

B) State whether the following statements are true or false. (any five) [5]

- a) Production is the Primary Business of an Organization.
- b) The product design should be framed as per the Customer's Requirement.
- c) Co-operation is a powerful tool to achieve teamwork.
- d) Finance is the art and science of managing money.
- e) Corporate governance can be defined as the system used by firms to control the actions of their employees.
- f) Ethics is the principle that guides the human behavior
- g) Kaizen is a Japanese Term

Q2) Attempt any four from the following. [20]

- a) Explain the Advantages of the continuous production system
- b) Describe the process of supply chain management.
- c) What are the types of Plans?
- d) Explain the Scope of Business Ethics.
- e) What are the Main features of the Decision Process Model?
- f) Write a note on Organizational Culture.

Q3) Attempt any four from the following. [20]

- a) Write a short note on the recent trends in production.
- b) What are the career opportunities in supply chain management?
- c) Explain the Different Levels of Total Quality Management.
- d) Explain the emerging issues in production and operations management.
- e) State the Importance of Business Ethics?
- f) Explain the Main Constituents of Good Corporate Governance.

Q4) Attempt any two from the following.

[20]

- a) Explain the main functions of production planning and control.
- b) Discuss the responsibilities of a business towards various interest groups.
- c) Discuss CSR activities of some Indian companies.
- d) Discuss the various ethical problems related to human resource management.

Total No. of Questions : 4]

PC-4942

[6324]-117

M.Com - I (SODL)

**113 : PRODUCTION AND OPERATION MANAGEMENT
AND BUSINESS ETHICS & PROFESSIONAL VALUES
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजवीकडील आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

-
- प्रश्न 1) अ) रिकाम्या जागा भरा (कोणतेही पाच) [5]
- i) खालीलपैकी कोणते यंत्रकुल आराखड्याचे प्रकार नाहीत.
अ) वस्तू आराखडा ब) स्थिर स्थिती आराखडा
क) एकत्रित आराखडा ड) कारखाना आराखडा
- ii) हा यंत्रकुलाचा उद्देश आहे.
अ) मनुष्यबळ भरती ब) दर्जा नियंत्रण
क) कर वाचविणे ड) जास्तीत जास्त नफा
- iii) कच्च्या मालाचे रूपांतरण तयार मालात करण्याच्या प्रक्रियेस असे म्हणतात.
अ) प्रक्रिया व्यवस्थापन ब) उत्पादन व्यवस्थापन
क) व्युहरचनात्मक व्यवस्थापना ड) वित्तीय व्यवस्थापन
- iv) हा ग्राहक समाधानाद्वारे मिळणारा दीर्घकालीन यशाचा व्यवस्थापकीय दृष्टीकोन आहे.
अ) संपूर्ण गुणवत्ता व्यवस्थापन ब) आय. एस. ओ. 9001
क) सिक्स सिगमा ड) गुणवत्ता वर्तुळे
- v) CSR चे पूर्ण रूप आहे.
अ) व्यवसायाची सामाजिक जबाबदारी ब) संस्थेची सामाजिक जबाबदारी
क) व्यवसायाची मंडळाप्रती जबाबदारी ड) संस्थेची प्रमंडळाप्रती जबाबदारी
- vi) मूलतः द्वारे चांगले कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स आणि उत्तरदायित्व स्थापित करण्याची चौकट तयार केली गेली.
अ) नेस्ले समिती ब) राऊन समिती
क) थॉर्नटन समितीने ड) कॅडबरी समिती
- vii) खालीलपैकी कोणता नैतिकतेचा गुणधर्म नाही?
अ) मानवी मूल्यांवर लक्ष केंद्रित करा ब) सामाजिक कार्य
क) तत्त्वज्ञानाची शाखा ड) नैतिक तत्त्वे लागू करते

- ब) खालील विधाने चूक कि बरोबर ते लिहा. (कोणतेही पाच) [5]
- i) उत्पादन हा संस्थेचा प्राथमिक व्यवसाय आहे.
 - ii) उत्पादनाची रचना ग्राहकाच्या आवश्यकतेनुसार तयार केली जावी.
 - iii) सहकार्य हे सांघिक कार्य साध्य करण्यासाठी एक शक्तिशाली साधन आहे.
 - iv) वित्त हे पैशाचे व्यवस्थापन करण्याची कला आणि विज्ञान आहे.
 - v) संस्थेद्वारे त्यांच्या कर्मचार्यांच्या कृतींवर नियंत्रण ठेवण्यासाठी वापरली जाणारी प्रणाली म्हणजे कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स होय.
 - vi) नैतिकता हे असे तत्व आहे जे मानवी वर्तनाचे मार्गदर्शन करते.
 - vii) कायझन ही एक जपान ची संकल्पना आहे.

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) सतत उत्पादन प्रणालीचे फायदे स्पष्ट करा.
- ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनाच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- क) योजनांचे प्रकार काय आहेत?
- ड) व्यवसाय नैतिकतेची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- इ) निर्णय प्रक्रियेची मुख्य वैशिष्ट्ये कोणती आहेत?
- फ) संघटनात्मक संस्कृतीवर एक टीप लिहा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) उत्पादनाचा नवीन कल यावर संक्षिप्त टीप लिहा.
- ब) पुरवठा साखळी व्यवस्थापनामध्ये करिअरच्या कोणत्या संधी आहेत?
- क) एकूण गुणवत्ता व्यवस्थापनाचे विविध स्तर स्पष्ट करा.
- ड) उत्पादन आणि प्रक्रिया व्यवस्थापनातील उदयोन्मुख समस्या स्पष्ट करा.
- इ) व्यावसायिक नीतिमतेचे महत्त्व सांगा?
- फ) चांगल्या कॉर्पोरेट गव्हर्नन्सचे मुख्य घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[20]

- अ) उत्पादन नियोजन आणि नियंत्रणाची मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) विविध स्वारस्य गटांप्रती व्यवसायाच्या जबाबदाऱ्यांची चर्चा करा.
- क) काही भारतीय कंपन्यांचे CSR उपक्रम स्पष्ट करा.
- ड) मानव संसाधन व्यवस्थापनाशी संबंधित विविध नैतिक समस्यांवर चर्चा करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4943

[Total No. of Pages : 4

[6324]-118

M.Com. (Part - I) (SODL)

BANKING & FINANCE

**115 : Legal Framework of Banking and Banking Law &
Practices**

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) Define the 'negotiable instrument with year.
- b) What is a Promissory Notes?
- c) State the any two powers of RBI in banking sector.
- d) State the meaning of Money Laundering.
- e) Define the Central Banks.
- f) What is demand deposit?
- g) What is the 'Cash Reserve Ratio'.

Q2) Answer the following (any four).

[4 × 5 = 20]

- a) Write a note on dishonor of cheques.
- b) Short notes on Co-operative Banks.
- c) Explain the Central Banking functions.
- d) Explain the various provisions of Securitizations Act.
- e) What is the types of cheques?
- f) Write a note on enforcement of security interest?

P.T.O.

Q3) Answer the following (any four).

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on 'Truncated cheques'.
- b) Explain the Banking ombudsman scheme in details.
- c) Briefly explain the Amendments in 'SARFAESI. Act, in 2016.
- d) Briefly explain the importance of 'Securitizations Act.
- e) Write types of 'endorsement'.
- f) Banking Regulation Amendment bill 2017.

Q4) Answer the following (any two).

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in detail the provisions of the Banking, Regulation Act applicable to -co-operative banks.
- b) Discuss on the dishonour of Negotiable instruments.
- c) State the provisions of the Reserve Bank of India Act, 1934.
- d) What are the restrictions on business of banking companies?

Total No. of Questions : 4]

PC-4943

[6324]-118

M.Com. (Part - I) (SODL)

BANKING & FINANCE

115 : Legal Framework of Banking and Banking Law &
Practices

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) एक वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

[5 × 2 = 10]

- अ) कायदेशीर दस्तावेजाची व्याख्या सांगून कायदा वर्ष सांगा.
- ब) 'वचनचिट्ठी' म्हणजे काय?
- क) बँकिंग क्षेत्रातील भारतीय रिझर्व्ह बँकेचे कोणतेही दोन अधिकार सांगा.
- ड) मनी लाँडरिंगचा अर्थ सांगा.
- इ) मध्यवर्ती बँकेची व्याख्या द्या.
- फ) मागणी ठेवी म्हणजे काय?
- य) रोख राखीव निधी म्हणजे काय?

प्रश्न 2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) टिप लिहा, 'धनादेशाचा अनादर'.
- ब) टिप द्या. 'सहकारी बँका'.
- क) मध्यवर्ती बँकेचे कार्य स्पष्ट करा.
- ड) रोखीकरण कायद्यातील संकीर्ण तरतुदींची माहिती सांगा.
- इ) धनादेशाचे प्रकार कोणते?
- फ) टिप लिहा. 'प्रतिभूती हितसंबंधाची अंमलबजावणी'.

प्रश्न 3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4 × 5 = 20]

- अ) टिप लिहा. 'ट्रंकेटेड धनादेश'.
- ब) बँकिंग लोकायुक्त योजनेची सविस्तर माहिती स्पष्ट करा.
- क) 'सरफेसी कायदा, 2016' कायद्यातील तरतुदी थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) रोखीकरण कायद्याचे महत्व थोडक्यात सांगा.
- इ) पृष्ठांकनाचे प्रकार लिहा.
- फ) बँक व्यवसाय नियमन दुरुस्ती विधेयक 2017.

प्रश्न 4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[2 × 5 = 20]

- अ) बँक व्यवसाय नियमन कायद्यातील सहकारी बँकाना लागू होणाऱ्या तरतुदी सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) 'चलनक्षम दस्ताऐवजाचा अनादर' यावर चर्चा करा.
- क) भारतीय रिझर्व्ह बँक कायदा, 1934 मधील तरतुदी सांगा.
- ड) बँकिंग कंपन्यांच्या व्यवसायावर काय निर्बंध आहेत?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4944

[Total No. of Pages : 4

[6324]-119

M.Com. (Part - I) (SODL)

**117 : MARKETING TECHNIQUES & CUSTOMER
RELATIONSHIP MANAGEMENT & RETAILING SELLING
(2019 Pattern) (CBCS)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicates full marks.*

Q1) Solve any five of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is marketing?
- b) What is Micro Marketing?
- c) What is Price Mix?
- d) What is Marketing Mix?
- e) What is Price?
- f) What is Production mix?
- g) What is mean by Label?

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain various steps in Product Development.
- b) Write Functions of Marketing.
- c) Write Note on Sales Promotion.
- d) Write importance of Marketing.
- e) Write Personal Selling Theory.
- f) Write Note on Customer Profit.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) Explain Steps in Product life Cycle.
- b) Explain Customer service Marketing Mix
- c) Explain Types of web Advertising.
- d) Write a Note on Customer Development.
- e) Write a Note on Customer Retention.
- f) Explain Importance of ECRM Software.

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Explain in details ECRM Technique.
- b) Explain in details customer life values.
- c) Explain in details Role of Customer Relation Management.
- d) Explain in details Consumer satisfaction & Consumer expectations.

Total No. of Questions : 4]

PC-4944

[6324]-119

M.Com. (Part - I) (SODL)

**117 : MARKETING TECHNIQUES & CUSTOMER
RELATIONSHIP MANAGEMENT & RETAILING SELLING**

(2019 Pattern) (CBCS)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्रश्न 1) खालील पाच प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[5 × 2 = 10]

- अ) विपणन म्हणजे काय?
- ब) मायक्रो मार्केटिंग म्हणजे काय?
- क) किंमत मिश्र म्हणजे काय?
- ड) विपणन मिश्र म्हणजे काय?
- इ) किंमत म्हणजे काय?
- फ) उत्पादन मिश्र म्हणजे काय?
- य) खुनचीठी म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) वस्तू विकासातील विविध अवस्था लिहा.
- ब) विपणन कार्य लिहा.
- क) विक्री वृद्धी टीप लिहा.
- ड) विपणन महत्व लिहा.
- इ) वैयक्तिक विक्री सिद्धांत लिहा.
- फ) ग्राहक नफा टीप लिहा.

प्रश्न 3) खालील चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[4 × 5 = 20]

- अ) वस्तू जीवन चक्र अवस्था लिहा.
- ब) ग्राहक सेवा विपणन मिश्र स्पष्ट करा.
- क) वेब जाहिरातीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) ग्राहक विकास टिप लिहा.
- इ) ग्राहक धारणा टिप लिहा.
- फ) ECRM सॉफ्टवेअर चे महत्व लिहा.

प्रश्न 4) खालील दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

[2 × 10 = 20]

- अ) ECRM तंत्रज्ञान सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) ग्राहकांचे आजीवनमूल्य सविस्तर स्पष्ट करा.
- क) ग्राहक संबंध व्यवस्थापन भूमिका सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) ग्राहकांचे समाधान आणि ग्राहकांच्या अपेक्षा सविस्तर लिहा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4945

[Total No. of Pages : 2

[6324]-120

M.Com. (Part - I) (SODL)

104 Income Tax Business Tax Assessment Planning

(2019 Pattern) (CBCS)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following :

[5 × 2 = 10]

- a) What is Gratuity?
- b) What is IGST?
- c) Types of Capital Assets
- d) Specify the surcharge levied on domestic manufacturing company under Section 115AB.
- e) Which is the supreme body that monitors the functioning of Income Tax? Department?
- f) What is DTAA?
- g) Give any two type of Assessment

Q2) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What is Direct Tax & Indirect Tax?
- b) List any two objectives of tax audit.
- c) What are various sources of income in case of an assessee?
- d) Write a note on GST returns
- e) What are the features of Income Tax?
- f) Give any 5 incomes exempted under section 10 of Income Tax Act.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the difference types of assessment?
- b) What is the difference between previous year, financial year & assessment year?
- c) State any two functions of CBDT
- d) Write a short note on capital gains
- e) What is set off of losses?
- f) What are the stages of appeal under the Income Tax Act 1961?

Q4) Attempt any two out of four from the following :

[2 × 10 = 20]

- a) Give details about types of Provident Fund.
- b) An electrical dealer in Chennai supplied an item at the following prices to a dealer in Mumbai. Find the total amount of the bill.

Rate per piece (in Rs.)	Quantity (no. of pieces)	Discount %	GST Rate%
1800	10	Net	9
2600	20	20	9
3100	30	Net	9
1750	20	30	9

Calculate the selling price for each rate per piece

- c) From the following particulars find out the gross annual value :
 - i) Fair Rent (45,000 * 12) 5,40,000
 - ii) Municipal Value (36,000 *12) 4,32,000
 - iii) Standard Rent (60,000 * 12) 7,20,000
 - iv) Actual Rent (50,000 * 12) 6,00,000
- d) Explain the advantages of GST to various stakeholders.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4946

[Total No. of Pages : 4

[6324]-121

M.Com. (Part - I) (SODL)

**106 : INTELLECTUAL PROPERTY LAWS AND LAWS
REGULATING TO COPYRIGHTS & DESIGN
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right side indicates full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following : [5 × 2 = 10]

- a) Fill form of TRIPS.
- b) Where is the head office of patents situated?
- c) Define Transmission according to the Trade Marks Act, 1999.
- d) Define National Biodiversity Authority.
- e) What is Appellate Board?
- f) Definition of industrial Design.
- g) Define Plant variety.

Q2) Attempt any four out of six from the following : [4 × 5 = 20]

- a) What are the qualifications and rights of a patent agent?
- b) Describe the procedure of registration of a trademark in India.
- c) Discuss the regulation of access to biodiversity.
- d) Describe the procedure for the registration of industrial design.
- e) What is the power of registrar?
- f) Briefly explain the authorities presiding over the PPVFR Act, 2001.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following : [4 × 5 = 20]

- a) Describe the salient features of the Patents (Amendment) Act 2005.
- b) Briefly explain the restriction on the assignment of a registered trademark.
- c) Elaborate on the functions of National Biodiversity Authority.
- d) Trace the development of design law in India.
- e) Describe the procedure of registration according to the Geographical Indications of Goods (Registration and Protection) Rules, 1999.
- f) Explain the rights and privileges of breeders according to the PPVFR Act, 2001.

Q4) Attempt any two out of four from the following : [2 × 10 = 20]

- a) Explain the significance of TRIPS.
- b) Describe the important judgements with regards to copyrights.
- c) Discuss the objectives of Intellectual Property Rights laws in detail.
- d) Describe the complete procedure of receiving a license in case of a copyright.

**106 : बौद्धिक संपदा कायदे आणि कॉपीराइटचे नियमन करणारे कायदे
(2019 Pattern)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालीलपैकी सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडावा. [5 × 2 = 10]

- अ) TRIPS चे पूर्ण रूप सांगा.
- ब) पेटंटचे मुख्य कार्यालय कोठे आहे?
- क) ट्रेड मार्क्स कायदा, 1999 नुसार ट्रान्समिशनची (Transmission) व्याख्या करा.
- ड) राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाची (National Biodiversity Authority) व्याख्या करा.
- इ) अपीलीय मंडळ (Appellate Board) म्हणजे काय?
- फ) औद्योगिक डिझाइनची (Industrial Design) व्याख्या.
- य) वनस्पतींची विविधता (Plant variety) व्याख्या करा.

प्रश्न 2) खालीलपैकी सहापैकी चार प्रश्न सोडावा. [4 × 5 = 20]

- अ) पेटंट एजंटची पात्रता आणि अधिकार काय आहेत?
- ब) भारतातील ट्रेडमार्कच्या नोंदणीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- क) जैवविविधतेच्या प्रवेशाच्या नियमनाची चर्चा करा.
- ड) औद्योगिक डिझाइनच्या नोंदणीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- इ) रजिस्ट्रार चे अधिकार काय आहेत?
- फ) PPVFR कायदा, 2001 चे अध्यक्ष असलेल्या अधिकाऱ्यांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण द्या.

प्रश्न 3) खालीलपैकी सहापैकी चार प्रश्न सोडावा.

[4 × 5 = 20]

- अ) पेटंट (सुधारणा) कायदा 2005 च्या ठळक वैशिष्ट्यांचे वर्णन करा.
- ब) नोंदणीकृत ट्रेडमार्कच्या असाइनमेंटवरील निर्बंध थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क) राष्ट्रीय जैवविविधता प्राधिकरणाची कार्ये विस्तृत करा.
- ड) भारतातील डिझाइन कायद्याच्या विकासाचा मागोवा घ्या.
- इ) वस्तूंचे भौगोलिक संकेत (नोंदणी आणि संरक्षण) नियम, 1999 नुसार नोंदणीच्या प्रक्रियेचे वर्णन करा.
- फ) PPVFR कायदा, 2001 नुसार प्रजननकर्त्यांचे अधिकार आणि विशेषाधिकार स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडावा.

[2 × 10 = 20]

- अ) TRIPS चे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) कॉपीराइटच्या संदर्भात महत्त्वपूर्ण निर्णयांचे वर्णन करा.
- क) बौद्धिक संपदा हक्क कायद्यांच्या उद्दिष्टांची तपशीलवार चर्चा करा.
- ड) कॉपीराइटच्या बाबतीत परवाना प्राप्त करण्याच्या संपूर्ण प्रक्रियेचे वर्णन करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4947

[Total No. of Pages : 3

[6324]-122

M.Com. (Part - I) (SODL)

**108 : COSTING TECHNIQUES AND RESPONSIBILITY
ACCOUNTING AND COST CONTROL & COST SYSTEM
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates :

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*
- 3) *Use of calculator is allowed.*

Q1) Answer the following questions (Any ten)

[10]

- a) What is budgetary control?
- b) Give definition of standard costing.
- c) What is uniform costing?
- d) What is interfirm comparison?
- e) What is responsibility accounting?
- f) What is variance?
- g) Give definition of marginal costing
- h) What is cost centre?
- i) What is semi variable cost?
- j) MIS stand for
- k) What is cost control?
- l) What is margin of safety?

Q2) Answer the following questions (any four)

[20]

- a) Explain the term budget manual.
- b) Explain the term zero base budget
- c) State the advantages and limitations of standard costing
- d) Write short notes on productivity.
- e) What is interfirm comparison explain advantages of interfirm comparison?

P.T.O.

f) From the following information calculate

- i) Material cost variance
- ii) Material price variance
- iii) Material usage variance

Particulars	Standard	Actual
Quantity of material	5,000 units	5,500 units
Price per unit	Rs. 2	Rs. 3

Verify the result

Q3) Answer the following questions (any four)

[20]

- a) Explain the terms contribution, PV ratio, fixed cost, BEP and margin of safety.
- b) What is marginal costing? Explain the term make or by decision
- c) Explain the steps consist in strategic pricing process.
- d) Write short notes on master budget.
- e) Describe process of designing MIS
- f) Sanvi Ltd. Solapur provides following cost details from which you are required to calculate

i) Labour cost variance	
ii) Labour rate variance	
iii) Labour efficiency variance	
Standard hours per unit of output	20 hours
Standard rate per hour	Rs: 5
Actual production during October 2023	2,000 units
Actual hours	35,000 hours
Actual rate per hour	Rs. 4

Also verify your results.

Q4) Answer the following questions (any Two)

[20]

- a) from the following income and expenditure prepare cash budget for the month January to April 2024

Month	Sales	Purchases	Wages	Mfg. expenses	Administrative expenses	Selling expenses
November 2023	30,000	15,000	3,000	1,150	1,060	500
December 2023	35,000	20,000	3,200	1,225	1,040	550
January 2024	25,000	15,000	2,500	990	1,100	600
February 2024	30,000	20,000	3,000	1,050	1,150	620
March 2024	35,000	22,500	2,400	1,100	1,220	570
April 2024	40,000	25,000	2,600	1,200	1,180	710

Additional information :

- i) The customers are allowed a credit period of 2 month
 - ii) A dividend of Rs. 10,000 is payable in April.
 - iii) Plant purchased on 15th January for Rs. 5,000 ; a building has been purchased on 1st March and the payment are to be made in monthly instalments of Rs. 2,000 each
 - iv) The creditors are allowing a credit of 2 months
 - v) Wages are paid on the 1st of the next month
 - vi) Lag in payment of other expenses is one month
 - vii) Balance of cash in hand on 1st January 2024 is Rs. 15,000
- b) What is uniform costing? Explain advantages and limitations of uniform costing.
- c) Explain the various types of budgets.
- d) The following data are available from the records of a company
	sales	Rs. 60,000
variable cost		Rs.30,000
fixed cost		Rs.15,000
- you are required to calculate
- i) P/v ratio, Break- even point and margin of safety at this level
 - ii) Calculate the effect of 10% increase in sales price
 - iii) Calculate the effect of 10% Decrease in sales price

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4948

[Total No. of Pages : 6

[6324]-123

M.Com. (Part - I) (SODL)

**114 : FINANCIAL MANAGEMENT AND ELEMENTS OF
KNOWLEDGE MANAGEMENT
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) A) Attempt any five from the following : [5]

- i) _____ is responsible for overseeing the securities market in India.
 - a) RBI
 - b) SEBI
 - c) IRDAI
 - d) NSE
- ii) Financial Analysis involves evaluating a company's financial health using various _____.
 - a) Recipes
 - b) Techniques
 - c) Stories
 - d) Graphs
- iii) Capital Budgeting helps in deciding whether to invest in long-term projects based on factors like Payback, Net Present Value (NPV), Average Rate of Return (ARR) and _____.
 - a) NSE
 - b) IRR
 - c) RBI
 - d) SEBI
- iv) _____ involves the management of short-term assets and liabilities to ensure the smooth operation of a business.
 - a) Capital Budgeting
 - b) Working Capital
 - c) Financial Analysis
 - d) Factoring
- v) Knowledge Management focuses on leveraging _____ in today's business world.
 - a) Physical Assets
 - b) Intellectual Assets
 - c) Financial Assets
 - d) Marketing Assets

P.T.O.

vi) _____ is the process of measuring, capturing and managing knowledge within an organization.

- a) Financial Analysis b) Knowledge Management
c) Capital Budgeting d) Factoring

vii) In Knowledge Management, the role of a leader is to facilitate knowledge _____ within the organization.

- a) Storage b) Hoarding
c) Sharing d) Documentation

B) Match the following : [5]

Group A :	Group B :
i) Financial Statements & Analysis	a) Evaluating company financial health
ii) Knowledge Management Process	b) Leveraging intellectual assets
iii) Capital Budgeting	c) Long-term investment decisions
iv) Working Capital & Credit Management	d) Managing short-term assets and liabilities
v) Knowledge Strategies	e) Measuring, capturing and managing knowledge

Q2) Attempt any Four from the following. [20]

- a) What is the role of RBI in India's financial system?
b) Explain the importance of Account Receivable Management.
c) What factors affect Working Capital?
d) How does Knowledge Management enhance business competitiveness?
e) What is the role of leaders in fostering a knowledge-sharing culture?
f) Differentiate between information and knowledge.

Q3) Attempt any Four from the following.

[20]

- a) Explain the role of SEBI in the Indian financial system.
- b) Explain the technique used in Capital Budgeting.
- c) What is the significance of Working Capital in business operations?
- d) Differentiate between Payback period and Net Present Value (NPV).
- e) State the Knowledge Management Process.
- f) Explain the concept of Credit Policy in Credit Management.

Q4) Attempt any Two from the following.

[20]

- a) What is Leasing? State the various types of Leasing.
- b) Explain the Regulatory Functions of RBI.
- c) Discuss the various approaches to Knowledge Management and their respective advantages.
- d) Explain the role of technology in supporting Knowledge Management.

PC-4948

[6324]-123

M.Com. (Part - I) (SODL)

**114 : FINANCIAL MANAGEMENT AND ELEMENTS OF
KNOWLEDGE MANAGEMENT**

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजव्या बाजूचे अंक प्रश्नाचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
3) संदर्भासाठी मुळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) अ) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा. [5]

- i) भारतातील प्रतिभूती बाजारावर देखरेख ठेवण्याची जबाबदारी ची आहे.
अ) आरबीआय ब) सेबी
क) आयआरडीएआय ड) एनएसई
- ii) आर्थिक विश्लेषणामध्ये विविध वापरून कंपनीच्या आर्थिक आरोग्याचे मूल्यांकन करणे समाविष्ट आहे.
अ) पाककृती ब) तंत्र
क) कथा ड) आलेख
- iii) भांडवल अंदाजपत्रक, पेबॅक, नेट प्रेझेंट व्हॅल्यू (एनपीव्ही), सरासरी परतावा दर (एआरआर) आणि या घटकांच्या आधारे दीर्घकालीन प्रकल्पांमध्ये गुंतवणूक करायची की नाही हे ठरविण्यात मदत करते.
अ) एनएसई ब) आयआरआर
क) आरबीआय ड) सेबी
- iv) मध्ये व्यवसायाचे सुरळीत संचालन सुनिश्चित करण्यासाठी अल्पकालीन मालमत्ता आणि दायित्वांचे व्यवस्थापन समाविष्ट आहे.
अ) भांडवली अंदाजपत्रक ब) खेळते भांडवल
क) आर्थिक विश्लेषण ड) आडत
- v) ज्ञान व्यवस्थापन आजच्या व्यवसाय जगात चा फायदा घेण्यावर लक्ष केंद्रित करते.
अ) भौतिक मालमत्ता ब) बौद्धिक संपदा
क) वित्तीय मालमत्ता ड) विपणन मालमत्ता

vi) ही संस्थेतील ज्ञान मोजण्याची, पकडण्याची आणि व्यवस्थापित करण्याची प्रक्रिया आहे.

अ) आर्थिक विश्लेषण ब) ज्ञान व्यवस्थापन

क) भांडवली अंदाजपत्रक ड) आडत

vii) ज्ञान व्यवस्थापन मध्ये, नेत्याची भूमिका संस्थेमध्ये ज्ञान सुलभ करणे आहे.

अ) साठवणूक ब) साठेबाजी

क) सामायिकरण ड) दस्तऐवज

ब) जोड्या लावा.

[5]

अ गट	ब गट
i) वित्तीय पत्रके आणि विश्लेषण	अ) कंपनीच्या आर्थिक आरोग्याचे मूल्यमापन
ii) ज्ञान व्यवस्थापन प्रक्रिया	ब) बौद्धिक संपत्तीचा वापर करणे
iii) भांडवली अंदाजपत्रक	क) दीर्घकालीन गुंतवणुकीचे निर्णय
iv) खेळते भाट्टाल आणि उधरो व्यवस्थापन	ड) अल्पकालीन मालमत्ता आणि दायित्वाचे व्यवस्थापन करणे
v) ज्ञान रणनीती	ई) ज्ञानाचे मोजमाप, संपादन आणि व्यवस्थापन

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) भारताच्या वित्तीय व्यवस्थेत आरबीआयची भूमिका काय आहे?
- ब) खाते प्राप्य व्यवस्थापनाचे महत्त्व समजावून सांगा.
- क) खेळत्या भांडवलावर कोणते घटक परिणाम करतात?
- ड) ज्ञान व्यवस्थापन मुळे व्यावसायिक स्पर्धात्मकता कशी वाढते?
- इ) ज्ञानाची देवाणघेवाण संस्कृती जोपासण्यात नेत्यांची भूमिका काय आहे?
- फ) माहिती आणि ज्ञान यांच्यातील फरक सांगा.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) भारतीय वित्तीय व्यवस्थेतील सेबीची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) भांडवली अंदाजपत्रकामध्ये वापरले जाणारी तंत्रे समजावून सांगा.
- क) व्यावसायिक कामकाजात खेळत्या भांडवलाचे महत्त्व काय आहे?
- ड) पेबॅक पीरियड आणि नेट प्रेझेंट व्हॅल्यू (एनपीव्ही) यांच्यातील फरक लिहा.
- इ) ज्ञान व्यवस्थापन प्रक्रिया सांगा.
- फ) उधारी व्यवस्थापनामध्ये उधारी धोरण संकल्पना समजावून सांगा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) भाडेपट्टी म्हणजे काय? भाडेपट्ट्याचे विविध प्रकार सांगा.
- ब) आरबीआयची नियामक कार्ये समजावून सांगा.
- क) ज्ञान व्यवस्थापनाच्या विविध दृष्टिकोनांची आणि त्यांच्या संबंधित फायद्यांची चर्चा करा.
- ड) ज्ञान व्यवस्थापनाला पाठिंबा देण्यासाठी तंत्रज्ञानाची भूमिका समजावून सांगा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4949

[Total No. of Pages : 4

[6324]-124

M.Com. - I (SODL)

116 : CENTRAL BANKING AND MONETARY POLICY

(2019 Pattern)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer in one sentence from the following. (any five) : [5 × 2 = 10]

- a) What is Exchange Rate stability?
- b) What is Monetary Policy?
- c) What is Para banking activity?
- d) What is the full form of NABARD.
- e) What do you mean by Repo Rate?
- f) What are the types of NBFCs?
- g) What is Microfinance?

Q2) Answer the following. (any four) : [4 × 5 = 20]

- a) Briefly explain the Origin and evolution of Central banking.
- b) Write a short note on recent developments in currency management.
- c) Briefly describe the Subsidiaries of commercial banks.
- d) Briefly explain the Pension fund Managers.
- e) Explain the Problems of the non-banking financial company (NBFC).
- f) Briefly explain the Objectives of monetary policy: Price stability.

P.T.O.

Q3) Answer the following. (any four) :

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on The Reserve Bank as banker to Government.
- b) Explain the concept of New Banking Licensing Policy.
- c) Briefly explain the Marginal standing facilities Rate.
- d) Explain the Purpose of formation of Monetary Policy Committee.
- e) Explain in detail the Evolution of Reserve Bank of India.
- f) Explain the Assets Banking for Note-issue.

Q4) Answer the following. (any two) :

[2 × 10 = 20]

- a) What is microfinance? Explain in detail the progress of microfinance.
- b) Explain the Exchange Rate stability of Monetary Policy.
- c) Explain in detail the Investment in Venture Capital Funds.
- d) Explain the Meaning of Financial inclusion and Importance of Financial inclusion.

Total No. of Questions : 4]

PC-4949

[6324]-124

M.Com. - I (SODL)

116 : CENTRAL BANKING AND MONETARY POLICY

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्न पत्रिका पहावी.

प्रश्न 1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा (कोणतेही पाच) :

[5 × 2 = 10]

- अ) विनिमय दर स्थिरता म्हणजे काय?
- ब) मॉनिटरी पॉलिसी म्हणजे काय?
- क) पॅरा बँकिंग क्रियाकलाप काय आहे?
- ड) नाबार्डचे पूर्ण रुप काय आहे?
- इ) रेपो रेट म्हणजे काय?
- फ) NBFC चे प्रकार कोणते आहेत?
- य) मायक्रोफायनान्स म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) केंद्रीय बँकिंगची उत्पत्ती आणि उत्क्रांती थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) चलन व्यवस्थापनातील अलीकडील घडामोडींवर एक छोटी नोंद लिहा.
- क) व्यावसायिक बँकांच्या उपकंपन्यांचे थोडक्यात वर्णन करा.
- ड) पेन्शन फंड व्यवस्थापकांचे थोडक्यात स्पष्टीकरण करा.
- इ) नॉन-बँकिंग वित्तीय कंपनी (NBFC) च्या समस्या स्पष्ट करा.
- फ) मौद्रिक धोरणाची उद्दिष्टे थोडक्यात स्पष्ट करा. किंमत स्थिरता.

प्रश्न 3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) रिझर्व्ह बँकेवर सरकारला बँकर म्हणून एक छोटी टीप लिहा.
- ब) नवीन बँकिंग परवाना धोरणाची संकल्पना स्पष्ट करा.
- क) मार्जिनल स्टँडिंग सुविधा दर थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ड) संनियंत्रण धोरण समितीच्या स्थापनेचा उद्देश स्पष्ट करा.
- इ) भारतीय रिझर्व्ह बँकेच्या उत्क्रांतीमध्ये तपशीलवार स्पष्टीकरण द्या.
- फ) नोट-इश्यूसोठी मालमत्ता बँकिंग स्पष्ट करा.

प्रश्न 4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2 × 10 = 20]

- अ) मायक्रोफायनान्स म्हणजे काय? मायक्रोफायनान्सची प्रगती तपशीलवार सांगा.
- ब) मॉनिटरी पॉलिसीच्या विनिमय दराची स्थिरता स्पष्ट करा.
- क) व्हॅचर कॅपिटल फंडातील गुंतवणुकीचे तपशीलवार वर्णन करा.
- ड) आर्थिक समावेशाचा अर्थ आणि आर्थिक समावेशाचे महत्त्व स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC-4950

[Total No. of Pages : 4

[6324]-125

M.Com. (Part - I) (SODL)

**118 : CONSUMER BEHAVIOUR AND SERVICES
MARKETING
(2019 Pattern)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Attempt any 5 questions out of 7 :

[5 × 2 = 10]

- a) What is consumer behavior?
- b) What do you mean attitude?
- c) Define the term 'Demography'.
- d) Define, Cross Cultural Marketing.
- e) What do you mean augmented services level?
- f) Define the term 'Price'.
- g) What do you mean Decision Maker?

Q2) Attempt any 4 questions out of 6 :

[4 × 5 = 20]

- a) What are the different modes of services delivery?
- b) Explain the role of Physical evidence in service organization.
- c) Briefly explain the process of customer acquisition.
- d) Differentiate between primary and secondary group.
- e) Write short note on basic Attribute of Environment.
- f) Write any five contributions in the field of motivation theory.

P.T.O.

Q3) Attempt any 4 questions out of 6 :

[4 × 5 = 20]

- a) Write a short note on Cost oriented and competitor oriented pricing.
- b) State the five keys factors used in the evaluation of restaurant.
- c) Write short note on the concept of Positioning.
- d) Differentiate between culture and subculture.
- e) Describe the characteristics of culture and values.
- f) Discuss the psychological model of consumer behavior.

Q4) Attempt any 2 questions out of 4 :

[2 × 10 = 20]

- a) What is consumer behavior? What are the different modes of consumer behavior?
- b) Explain in details the factors influencing pricing decision.
- c) Explain in details the ways to gauge the demand and satisfaction levels of the customer.
- d) Define the term customer retention. Explain in details the customer retention stages.

Total No. of Questions : 4]

PC-4950

[6324]-125

M.Com. (Part - I) (SODL)

118 : ग्राहक वर्तन आणि सेवा विपणन

(2019 Pattern)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना : 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजव्या बाजूकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्रश्न 1) खालील 7 पैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा.

[5 × 2 = 10]

- अ) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय?
- ब) वृत्ती म्हणजे काय?
- क) 'डेमोग्राफी' या शब्दाची व्याख्या करा.
- ड) व्याख्या लिहा - क्रॉस कल्चरल मार्केटिंग.
- इ) वाढीव सेवा स्तर म्हणजे काय?
- फ) 'किंमत' या शब्दाची व्याख्या करा.
- य) निर्णय निर्माता म्हणजे काय?

प्रश्न 2) खालील 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) सेवा वितरणाच्या विविध पद्धती काय आहेत?
- ब) सेवा संस्थेतील भौतिक पुराव्याची भूमिका स्पष्ट करा.
- क) ग्राहक संपादनाची प्रक्रिया थोडक्यात सांगा.
- ड) प्राथमिक आणि माध्यमिक गटामधील फरक स्पष्ट करा.
- इ) पर्यावरणाच्या मूलभूत गुणधर्मावर टीप लिहा.
- फ) प्रेरणा सिद्धांताच्या क्षेत्रातील कोणतेही पाच घटक स्पष्ट करा.

प्रश्न 3) खालील 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4 × 5 = 20]

- अ) कॉस्ट ओरिएंटेड आणि स्पर्धक ओरिएंटेड किंमतीवर टीप लिहा.
- ब) रेस्टॉरंटच्या मूल्यमापनात वापरलेले पाच प्रमुख घटक सांगा.
- क) पोझिशनिंगच्या संकल्पनेवर टीप लिहा.
- ड) संस्कृती आणि उपसंस्कृतीत फरक स्पष्ट करा.
- इ) संस्कृती आणि मूल्यांची वैशिष्ट्ये वर्णन करा.
- फ) ग्राहकांच्या वर्तनाच्या मानसशास्त्रीय मॉडेलची चर्चा करा.

प्रश्न 4) खालील 4 पैकी कोणत्याही 2 प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

[2 × 10 = 20]

- अ) ग्राहक वर्तन म्हणजे काय? ग्राहकांच्या वर्तनाच्या विविध पद्धती सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) किंमत निर्णयावर परिणाम करणारे घटक तपशीलवार स्पष्ट करा.
- क) ग्राहकाची मागणी आणि समाधानाची पातळी मोजण्याचे मार्ग तपशीलवार स्पष्ट करा.
- ड) ग्राहक धारणा या शब्दाची व्याख्या देऊन, ग्राहक धारणा टप्पे तपशीलवार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4951

[Total No. of Pages : 4

[6324]-211

M.Com. - II (SODL)

**201 : BUSINESS FINANCE & CAPITAL MARKET &
FINANCIAL SERVICES
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicates full marks.*

Q1) Answer any five out of the following :

[10]

- a) What is Business Finance?
- b) What is a Share Broker?
- c) What is Zero-coupon Bond?
- d) What is Debenture?
- e) What is the meaning of underwriting?
- f) What is Intraday Trading?
- g) What do you mean by IPO?

Q2) Answer any four out of the following.

[20]

- a) Write the characteristics of Business Finance.
- b) Explain the types of Debenture.
- c) What are the external factors influencing Dividend policy?
- d) What is depository System and Depository Participant?
- e) Explain the scope of Capital Market.
- f) Explain the qualifications required to become a member of a recognised stock exchange in India.

P.T.O.

Q3) Answer any four out of the following.

[20]

- a) Write short notes on profit maximisation and wealth maximisation.
- b) Explain the function of Primary Markets.
- c) Explain different types of Bonds
- d) Explain the importance of Credit Rating.
- e) What is Mutual Fund? Explain the merits of mutual fund
- f) Write the types of Preference Share.

Q4) Answer any two out of the following.

[20]

- a) Explain in detail the various sources of finance.
- b) What are equity shares? Explain the advantages and disadvantages of equity share to the investors and the company.
- c) Explain the need behind the establishment of SEBI and the organizational structure of SEBI.
- d) Explain various participants of primary capital market and the intermediaries in the capital market.

Total No. of Questions : 4]

PC4951

[6324]-211

M.Com. - II (SODL)

**201 : BUSINESS FINANCE & CAPITAL MARKET &
FINANCIAL SERVICES**

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

/एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहेत.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) व्यावसायिक वित्त म्हणजे काय?
- ब) भाग दलाल म्हणजे काय?
- क) झिरो कुपन बॉन्ड्स म्हणजे काय?
- ड) कर्जरोखे म्हणजे काय?
- इ) हमी देणे चा अर्थ काय?
- फ) इंट्राडे व्यापार म्हणजे काय?
- य) आयपीओ (IPO) म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) व्यावसायिक वित्तपुरवठ्याची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) कर्जरोख्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) लाभांश धोरणावर प्रभाव टाकणारे बाह्य घटक काय आहेत?
- ड) डिपॉझिटरी सिस्टम आणि डिपॉझिटरी पार्टिसिपंट म्हणजे काय?
- इ) भांडवल बाजाराची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- फ) भारतातील मान्यताप्राप्त भाग बाजाराचे सदस्य होण्यासाठी आवश्यक पात्रता स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) नफा वाढवणे आणि संपत्ती वाढवणे यावर टीप लिहा.
- ब) प्राथमिक बाजारपेठांची कार्य स्पष्ट करा.
- क) विविध प्रकारचे बॉन्डस स्पष्ट करा.
- ड) क्रेडिट रेटिंगचे महत्व सांगा.
- इ) म्युच्युअल फंड म्हणजे काय? म्युच्युअल फंडाचे फायदे स्पष्ट करा.
- फ) अग्रहक्क भागांचे प्रकार लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) वित्त पुरवठ्याचे विविध स्रोत सविस्तर स्पष्ट करा.
- ब) समहक्क भाग म्हणजे काय? गुंतवणुकदार आणि कंपनीला मिळणारे समहक्क भागाचे फायदे आणि तोटे सांगा.
- क) सेबीच्या स्थापनेमागील गरज व सेबीची संघटन रचना स्पष्ट करा.
- ड) प्राथमिक भांडवल बाजारातील विविध सहभागी आणि भांडवली बाजारातील मध्यस्थांचे स्पष्टीकरण करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4952

[Total No. of Pages : 4

[6324]-212

M.Com. - II (SODL)

**202 A : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS AND
INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five question from the following.

[5×2=10]

- a) What is the research methodology?
- b) What do you mean by research design?
- c) What is primary data?
- d) What is a research report?
- e) What is the economic environment?
- f) Define economic development.
- g) Define industrialization.

Q2) Answer from the following. (any four)

[4×5=20]

- a) State the characteristics of the hypotheses.
- b) Write the nature of the research design.
- c) Write short notes on secondary data.
- d) State the importance of primary data.
- e) Explain the characteristics of a research report.
- f) Explain the problems of research report writing

P.T.O.

Q3) Answer the following. (any four)

[4×5=20]

- a) Write the objectives of the Five Year Plan.
- b) Briefly explain the importance of small-scale industry and cottage industry.
- c) State the objectives of privatization.
- d) State the characteristics of globalization.
- e) Write short note on the problems faced by the cotton and textile industry in india.
- f) Explain the role of industry in the development of the agriculture sector in India

Q4) Answer the following. (any two)

[2×10=20]

- a) What is business research? Write characteristics of business research.
- b) Explain the importance of business research.
- c) Explain the Factors affecting the economic environment.
- d) Explain the role of the economic environment in industrial development.

Total No. of Questions : 4]

PC4952

[6324]-212

M.Com. - II (SODL)

**202 A : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS AND
INDUSTRIAL ECONOMIC ENVIRONMENT
(2019 Pattern) (Annual System)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) एका वाक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

[5×2=10]

- अ) संशोधन पद्धती म्हणजे काय?
- ब) संशोधन आराखडा म्हणजे काय?
- क) प्राथमिक माहिती म्हणजे काय?
- ड) संशोधन अहवाल म्हणजे काय?
- इ) आर्थिक पर्यावरण म्हणजे काय?
- फ) आर्थिक विकासाची व्याख्या द्या.
- य) औद्योगीकरणाची व्याख्या द्या.

प्र.2) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) ग्राहीतकांची वैशिष्ट्ये सांगा.
- ब) संशोधन आराखड्याचे स्वरूप लिहा.
- क) दुय्यम माहिती यावर टीपा लिहा.
- ड) प्राथमिक माहितीचे महत्त्व सांगा.
- इ) संशोधन अहवालाची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- फ) संशोधन अहवाल लेखनाच्या समस्या स्पष्ट करा.

प्र.3) थोडक्यात उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[4×5=20]

- अ) पंचवार्षिक योजनेची उद्दिष्टे लिहा.
- ब) लघु उद्योग व कुटीर उद्योग यांचे महत्व थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क) खाजगीकरणाचे उद्देश सांगा.
- ड) जागतिकीकरणाची वैशिष्ट्ये सांगा.
- इ) भारतातील कापूस आणि वस्त्रोद्योगाला भेडसावणाऱ्या समस्यांवर टीपा लिहा.
- फ) भारतातील कृषी क्षेत्राच्या विकासामध्ये उद्योगांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील प्रश्नांची सविस्तर उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[2×10=20]

- अ) व्यवसाय संशोधन म्हणजे काय? व्यावसायिक संशोधनाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) व्यवसाय संशोधनाचे महत्व स्पष्ट करा.
- क) आर्थिक पर्यावरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ड) औद्योगिक विकासामध्ये आर्थिक पर्यावरणाची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4953

[Total No. of Pages : 4

[6324]-213

M.Com. - II (SODL)

**202 B : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS AND
OPERATIONS RESEARCH
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) Define research
- b) What is penalty?
- c) Explain primary data.
- d) Define report
- e) Define pure strategy.
- f) Define linear programming
- g) Explain PERT method.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What is the process involved in formulation research Problem?
- b) What is the importance of hypothesis?
- c) Write down the methods of collecting primary data.
- d) What are different types of data analysis?
- e) What are the different formats of written reports?
- f) Differentiate between bibliography entry & footnotes.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What is the game theory & explain their characteristics?
- b) Explain the dominance principle.
- c) Explain the components of a linear Programming problem.
- d) What are the different types of strategies?
- e) Explain methods of finding initial fundamental solutions.
- f) Explain balanced and unbalanced traffic problems.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the steps in the research process.
- b) Discuss the significance of research.
- c) Explain the graphical methods to solve two jobs on machines with given technological ordering for each job.
- d) Explain the assumptions in the sequence problem.

* * *

Total No. of Questions : 4]

PC4953

[6324]-213

M.Com. - II (SODL)

**202 B : RESEARCH METHODOLOGY FOR BUSINESS AND
OPERATIONS RESEARCH**

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील सातपैकी कोणतेही पाच सोडवा.

[5×2=10]

- अ) संशोधन म्हणजे काय?
- ब) दंड म्हणजे काय?
- क) प्राथमिक माहिती म्हणजे काय?
- ड) अहवाल म्हणजे काय?
- इ) शुद्ध धोरण म्हणजे काय?
- फ) रेषीय प्रोग्रामिंग?
- य) PERT पद्धत स्पष्ट करा.

प्र.2) खालील सहापैकी चार सोडवा.

[4×5=20]

- अ) संशोधन समस्या निवडण्याची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) गृहीतकृत्याचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) प्राथमिक माहिती गोळा/संकलनकरण्याच्या पद्धती लिहा.
- ड) माहिती विश्लेषण विविध स्पष्ट करा.
- इ) लिखित विविध अहवालांचे स्वरूप स्पष्ट करा.
- फ) ग्रंथसूची/संदर्भ सूची व तळटीपा यातील फरक स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सहापैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) गेम सिद्धांत म्हणजे काय सांगून त्यांची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- ब) वर्चस्वाचे तत्त्व स्पष्ट करा.
- क) रेखीय प्रोग्रामिंग समस्येचे घटक स्पष्ट करा.
- ड) रणनीतीचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
- इ) प्रारंभिक मुलभूत उपाय शोधण्याच्या पद्धती स्पष्ट करा.
- फ) संतुलित व असंतुलित वाहतूक समस्या स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील चारपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) संशोधन प्रक्रियेतील पायऱ्या स्पष्ट करा.
- ब) संशोधनाच्या महत्त्वाची चर्चा करा.
- क) प्रत्येक कामासाठी दिलेल्या तांत्रिक क्रमाने मशीनवरील दोन कार्ये सोडवण्यासाठी ग्राफिकल पद्धती स्पष्ट करा.
- ड) अनुक्रम समस्यातील गृहीतक.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4954

[Total No. of Pages : 2

[6324]-214

M.Com. - II (SODL)

**203: ADVANCED AUDITING AND RECENT ADVANCES IN
ACCOUNTING, TAXATION AUDITING
(2019 Pattern) (Semester - II) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Define the following terms (any 5):

[10]

- a) What is Audit Report?
- b) Computer Based Accounting
- c) Environmental Accounting
- d) Define the term “Audit”?
- e) Define the term “Corporate Governance”
- f) IPR Accounting
- g) Define the term “Vouching”.

Q2) Write a Short Notes (any 4):

[20]

- a) Indirect Tax
- b) Human Resource Accounting
- c) CARO2003
- d) Block Chain Accounting
- e) Forensic Accounting
- f) Direct Tax

P.T.O.

Q3) Short Answer Questions (any 4):

[20]

- a) What is Lean Accounting?
- b) What is the ESOP Accounting?
- c) Mention the principles of Corporate Tax Reforms.
- d) Role of Big Data in Accounting
- e) Explain the different types of Audit report
- f) What are the different tax systems?

Q4) Long Answer Questions (any 2):

[20]

- a) Explain features of Goods and Service Tax (GST).
- b) What is Inflation Accounting? Discuss the advantages and disadvantages of Inflation Accounting.
- c) Define Audit Programmes Explain the advantages and disadvantages of Audit Programmes
- d) What is Auditing ? Explain the advantages and disadvantages of Auditing.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4955

[6324]-215

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part - II) (SODL)

**205 : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS AND
RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What is International Business?
- b) Define globalization.
- c) What is Balance of payment?
- d) What is Carbon Credit?
- e) What is Special Economic Zones?
- f) List any two powers of the Chairperson of the tribunal.
- g) What is Foreign Direct Investment?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Describe the five main drivers of globalisation.
- b) Explain the advantages and disadvantages of International trade.
- c) Explain the principle characteristics of International Commercial Arbitration.
- d) Explain the objectives of Special Economic Zones Act 2005.
- e) Why was the need felt for the Securitization and Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of Security Interest Act?
- f) Describe the functions of the Chairperson of the Appellate Tribunal.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain the nature & scope of International Business.
- b) State the main provisions of the Environmental (Protection) Act 1986.
- c) Write short note on arbitration.
- d) Describe the procedure of setting up a special Economic zone by a developer.
- e) Explain the power of RBI to determine policy and issue directions under the securitization & Reconstruction of Financial Assets and Enforcement of security Interest Act.
- f) State the several contributions to international Law that India has made.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the Scope and Nature of International Law.
- b) Examine the various non - tariff barriers of International trade.
- c) Explain the important provisions of the water (Prevention and Control of Pollution) Act, 1974.
- d) Explain the duties, powers and functions of Competition commission under competition Act, 2002.

Total No. of Questions : 4]

PC4955

[6324]-215

M.Com. (Part - II) (SODL)

**205 : LAWS RELATING TO INTERNATIONAL BUSINESS AND
RECENT ADVANCES IN COMMERCIAL LAWS AND PRACTICES
(2019 Pattern) (Annual System)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) खालील सात पैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यवसाय म्हणजे काय?
- ब) जागतिकीकरणाची व्याख्या द्या.
- क) व्यवहारतोल म्हणजे काय?
- ड) कार्बन क्रेडिट म्हणजे काय?
- इ) विशेष आर्थिक क्षेत्र म्हणजे काय?
- फ) न्यायाधिकरणाच्या अध्यक्षांच्या कोणत्याही दोन अधिकारांची यादी करा.
- य) थेट विदेशी गुंतवणुक म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) जागतिकीकरणाच्या मुख्य पाच ड्राव्हर्सचे वर्णन करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापाराचे फायदे व तोटे सांगा.
- क) आंतरराष्ट्रीय व्यावसायिक लवादाची मुख्य वैशिष्ट्ये सांगा.
- ड) विशेष आर्थिक क्षेत्र कायदा 2005 चे उद्देश सांगा.
- इ) आर्थिक मालमत्तेचे तारणीकरण, पुनर्गठन व तारणावरील हक्कांची अंमलबजावणी कायद्याची गरज का निर्माण झाली ते सांगा?
- फ) अपीलिय न्यायाधिकरणाच्या अध्यक्षांच्या कार्याचे वर्णन करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय व्यवसायाची स्वरूप आणि व्याप्ती सांगा.
- ब) पर्यावरण (संरक्षण) अधिनियम, 1986 च्या मुख्य तरतुदी सांगा.
- क) लवादावरती टीप लिहा.
- ड) विकासकाद्वारे विशेष आर्थिक क्षेत्र स्थापन करण्याची प्रक्रिया वर्णन करा.
- इ) आर्थिक मालमत्तेचे सुरक्षितीकरण आणि पुनर्गठण आणि सुरक्षा व्याज कायद्यांतर्गत धोरण ठरविण्यासाठी आणि निर्देश जारी करण्यासाठी रिझर्व्ह बँकेच्या अधिकारांचे परिक्षण करा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय कायद्यात भारताने केलेले विविध योगदान सांगा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय कायद्याची स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय व्यापारातील विविध नॉन-टॅरिफ अडथळ्यांचे परिक्षण करा.
- क) जल (प्रदूषण प्रतिबंध व नियंत्रण) अधिनियम 1974 च्या महत्त्वाच्या तरतुदी स्पष्ट करा.
- ड) स्पर्धा अधिनियम 2002, अंतर्गत स्पर्धा आयोगाची कर्तव्ये आणि कार्ये स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4956

[Total No. of Pages : 2

[6324]-216

M.Com. - II (SODL)

**207: COST AUDIT & RECENT ADVANCES IN COST AUDITING
& COST SYSTEM
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any Five out of Seven from the following:

[5×2=10]

- a) Define cost auditor.
- b) What is financial statement?
- c) Define audit note.
- d) Define royalty.
- e) Define concept of GST.
- f) Define E-costing.
- g) What is Six Sigma?

Q2) Attempt any Four out of Six from the following:

[4×5=20]

- a) Write a short note on the applicability of cost audit.
- b) Write a short note on cost records.
- c) Give the Difference between notes and qualifications.
- d) What are the objectives of cost accounting standard 5?
- e) Write a short note on ERP.
- f) Explain CAS-5 in brief.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of Six from the following:

[4×5=20]

- a) Explain the liabilities of cost auditor.
- b) Explain the rights of cost auditor.
- c) Explain the features of XBRL
- d) Write a short note on works overheads
- e) Explain the benefits of ERP.
- f) Explain the Internal Control System in detail.

Q4) Attempt any Two out of Four from the following:

[2×10=20]

- a) Explain the scope of cost audit.
- b) Explain the steps involved in execution of cost.
- c) Explain the benefits of GST audit.
- d) Explain the eight pillars of TPM.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4957

[6324]-217

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - II (SODL)

**209 : CO-OPERATIVE CREDIT SYSTEM AND RECENT
ADVANCES IN CO-OPERATIVE AND RURAL DEVELOPMENT
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following: [10]

- a) When was the Agricultural Credit Review Committee established?
- b) What is NCCF?
- c) What is the primary responsibility of India's rural cooperative banks (RCBs)?
- d) Which is the apex bank for agricultural credit in India?
- e) Which states are most affected by farmers suicide in India?
- f) Define cooperation.
- g) Who governs the Rubber Producers' Societies?

Q2) Attempt any four out of six from the following: [20]

- a) What are the limitations of Credit System?
- b) What are the advantages of Short Term Credit?
- c) What are urban cooperative banks?
- d) State the functions of NABARD
- e) Explain any two principles of cooperatives
- f) What is the difference between immediate and eventual objectives?

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following:

[20]

- a) What are the basic principles of microfinance?
- b) What are Eco-Mobility Schemes?
- c) What are the categories of agricultural service cooperatives?
- d) State the characteristics of medium term credit.
- e) What is agricultural credit?
- f) What are the objectives of Rural Cooperative Banks?

Q4) Attempt any two out of four from the following:

[20]

- a) Comment on the reports of various committees regarding farmer's suicides.
- b) Explain the sources of Agriculture Credit.
- c) Describe the functioning of agricultural credit cooperatives in detail.
- d) Explain the different short-term cooperative credit institutions in detail.

Total No. of Questions : 4]

PC4957

[6324]-217

M.Com. - II (SODL)

**209 : CO-OPERATIVE CREDIT SYSTEM AND RECENT
ADVANCES IN CO-OPERATIVE AND RURAL DEVELOPMENT
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही पाच)

[10]

- अ) कृषी पत आढावा समितीची (Agricultural Credit Review Committee) स्थापना केव्हा झाली?
- ब) NCCF म्हणजे काय?
- क) भारतातील ग्रामीण बँकेची (RCB) प्राथमिक जबाबदारी कोणती?
- ड) भारतातील सर्वोच्च कृषी पत बँक कोणती?
- इ) भारतातील कोणत्या राज्यात शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येचे प्रमाण जास्त आहे?
- फ) सहकाराची व्याख्या लिहा.
- य) रबर उत्पादक संस्थेचे संचालन कोण करते?

प्र.2) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) पतप्रणालीच्या मर्यादा लिहा. (Credit System)
- ब) अल्प मुदतीच्या कर्जाचे फायदे लिहा.
- क) नागरी सहकारी बँक म्हणजे काय?
- ड) NABARD चे कार्य स्पष्ट करा.
- इ) सहकाराची कोणतेही दोन मुलतत्त्वे स्पष्ट करा.
- फ) तत्काळ आणि अंतिम उद्दीष्टामधील फरक लिहा.

प्र.3) खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही चार)

[20]

- अ) सूक्ष्म वित्ताचे मुलभूत तत्वे लिहा.
- ब) ई-मोबिलिटी योजना स्पष्ट करा.
- क) कृषी सहकारी संस्थांच्या सेवांची श्रेणी स्पष्ट करा.
- ड) मध्यम मुदतीच्या कर्जाची वैशिष्ट्ये लिहा.
- इ) कृषी कर्ज (Agricultural Credit) स्पष्ट करा.
- फ) ग्रामीण सहकारी बँकेची उद्दिष्टे लिहा.

प्र.4) खालील दीर्घोत्तरी प्रश्नांची उत्तरे लिहा. (कोणतेही दोन)

[20]

- अ) शेतकऱ्यांच्या आत्महत्येसंबंधी स्थापित समित्यांच्या अहवालावर टिप्पणी लिहा.
- ब) कृषी कर्जाचे स्रोत स्पष्ट करा.
- क) कृषी पत सहकारी संस्थांच्या कामकाजाचे तपशीलवार वर्णन लिहा.
- ड) अल्प मुदतीच्या विविध सहकारी पतसंस्थांचे तपशीलवार वर्णन लिहा.

Total No. of Questions : 6]

SEAT No. :

PC4958

[6324]-218

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part -II) (SODL)

**211 : ENTREPRENEURIAL BEHAVIOUR AND RECENT
ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES
AND ENVIRONMENT
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-I)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Solve any 5 out of 7.

[10]

- a) Corporations are controlled and directed by which one of the following?
 - i) Corporate ethics
 - ii) Corporate codes
 - iii) Corporate governance
 - iv) Corporate mechanism
- b) Entrepreneurship is a creative activity - Said by:
 - i) Frederick Harbison
 - ii) B. F. Hoselitz
 - iii) B. Higgins
 - iv) Joseph
- c) MUDRA Bank is a subsidiary of ?
 - i) SBI
 - ii) SIDBI
 - iii) RBI
 - iv) EXIM Bank
- d) Importance of Entrepreneurship includes _____
 - i) Economic & dynamic activity
 - ii) Innovation & Profit potential
 - iii) Risk bearing
 - iv) All of these
- e) MSME is defined under which act?
 - i) MSMED Act, 1999
 - ii) MSMED Act, 2006
 - iii) MSME Act, 2001
 - iv) MSME Act, 2004
- f) Prime Minister Employment Generation Programme (PMEGP) scheme was launched in _____
 - i) 2005
 - ii) 2006
 - iii) 2007
 - iv) 2008
- g) Full form of RGUMI.
 - i) Rajeev Gandhi Udyog Mitra Scheme
 - ii) Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme
 - iii) Rajeev Gandhi Udyami Mudra Scheme
 - iv) Rajeev Gandhi Udyog Mudra Scheme

P.T.O.

Q2) Solve any 4 out of 6.

[20]

- a) Describe the process of entrepreneurship in detail.
- ii) Briefly explain the significance and types of secondary data.
- iii) What are the provisions for Large Scale Industries (LSIs) according to Maharashtra New Industrial Policy, 2019?
- iv) Write a short note on the Micro and Small Enterprises Cluster Development Programme.
- e) What are the components of Labour Market Information Cell (LMIC)?
- f) Write a short note on State Financial Corporations (SFCs).

Q3) Solve any 4 out of 6.

[20]

- a) What are the sources of achievement motivation?
- ii) What are the conditions that motivate people to start a new business?
- iii) What do you mean by random number tables?
- iv) What are the objectives of the Maharashtra New Industrial Policy, 2019?
- e) What are the functions of the Mudra Bank?
- f) Explain the main objectives of Service Training Institute (STIs).

Q4) Solve any 2 out of 4.

[20]

- a) Discuss the Development Commissioner Schemes for the SSI sector.
- ii) Explain the factors affecting the economic environment for entrepreneurship.
- iii) Discuss the retail policy as envisaged by the Maharashtra government.
- iv) Explain the different skills and qualifications that are deemed necessary for an entrepreneurship trainer.

Total No. of Questions : 4]

PC4958

[6324]-218

M.Com. (Part -II) (SODL)

**211 : ENTREPRENEURIAL BEHAVIOUR AND RECENT
ADVANCES IN BUSINESS PRACTICES
AND ENVIRONMENT
(CBCS 2019 Pattern) (Semester-I)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 2 गुण) [10]

- अ) खालीलपैकी कोणत्या एकाद्वारे व्यावसायिक महामंडळे नियंत्रित आणि निर्देशित केले जातात?
i) कॉर्पोरेट नैतिकता ii) कॉर्पोरेट कोड
iii) कॉर्पोरेट गव्हर्नन्स iv) कॉर्पोरेट यंत्रणा
- ब) 'उद्योजकता ही एक सर्जनशील क्रियाकलाप आहे' यांनी सांगितले.
i) फेडरिक हार्विसन ii) बी. एफ. होसेलीत्स
iii) बी. हिगिन्स iv) जोसेफ
- क) मुद्रा बँक ही सहाय्यक आहे.
i) एस.बी.आय (SBI) ii) सिडबी (SIDBI)
iii) आर.बी.आय. (RBI) iv) एक्झिम बँक
- ड) उद्योजकतेमध्ये महत्वाचे आहे.
i) आर्थिक आणि गतिमान क्रियाकलाप ii) नवकल्पना आणि नफा क्षमता
iii) जोखीम पत्करणे iv) वरील सर्व
- इ) एमएसएमई (MSME) ची व्याख्या कोणत्या कायदांतर्गत केली जाते?
i) एमएसएमईडी (MSMED) कायदा, 1999
ii) एमएसएमईडी (MSMED) कायदा, 2006
iii) एमएसएमई (MSME) कायदा, 2001
iv) एमएसएमई (MSME) कायदा, 2004
- फ) पंतप्रधान रोजगार निर्मिती कार्यक्रम (PMEGP) योजना मध्ये सुरु करण्यात आली.
i) 2005 ii) 2006
iii) 2007 iv) 2008
- य) RGUMI चे पूर्ण रूप :
a) Rajeev Gandhi Udyog Mitra Scheme
b) Rajeev Gandhi Udyami Mitra Scheme
c) Rajeev Gandhi Udyami Mudra Scheme
d) Rajeev Gandhi Udyog Mudra Scheme

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण)

[20]

- अ) उद्योजकतेच्या प्रक्रियेचे तपशीलवार वर्णन करा.
- ब) दुय्यम डेटाचे महत्त्व आणि प्रकार थोडक्यात स्पष्ट करा.
- क) 2019 चे महाराष्ट्र नवीन औद्योगिक धोरणा नुसार मोठ्या उद्योगांसाठी (LSIs) काय तरतुदी आहेत?
- ड) सूक्ष्म आणि लघु उद्योग समूह विकास कार्यक्रमावर टीप लिहा.
- इ) श्रम बाजार माहिती सेल (LMIC) चे घटक कोणते आहेत?
- फ) स्टेट फायनान्शियल कॉर्पोरेशन (SFCs) वर टीप लिहा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 5 गुण)

[20]

- अ) सिद्धी प्रेरणा स्रोत कोणते आहेत?
- ब) नवीन व्यवसाय सुरू करण्यास प्रवृत्त करणाऱ्या कोणत्या परिस्थिती आहेत?
- क) यादृच्छिक संख्या सारण्यांचा अर्थ काय आहे?
- ड) 2019 चे महाराष्ट्र नवीन औद्योगिक धोरणाची उद्दिष्टे काय आहेत?
- इ) मूद्रा बँकेची कार्ये काय आहेत?
- फ) सेवा प्रशिक्षण संस्था (STIs) चे मुख्य उद्दिष्ट स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा. (प्रत्येकी 10 गुण)

[20]

- अ) SSI क्षेत्रासाठी विकास आयुक्त योजनांची चर्चा करा.
- ब) उद्योजकतेच्या आर्थिक वातावरणावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- क) महाराष्ट्र सरकारने परिकल्पित केलेल्या किरकोळ धोरणाची चर्चा करा.
- ड) उद्योजकता प्रशिक्षकासाठी आवश्यक असणारे विविध कौशल्ये आणि पात्रता स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4959

[6324]-219

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - II (SODL)

**213 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND RECENT
ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right side indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following:

[5×2=10]

- a) What is the meaning of Employee Contract'?
- b) Write the definition of 'Recruitment'.
- c) How training is being conducted under the Apprenticeship Training Method?
- d) What is Artificial Intelligence?
- e) State the External Factors force that introduce change.
- f) What is the meaning of Acquisition and Mergers?
- g) State the meaning of Restructuring and Re-engineering.

Q2) Attempt any Four out of six from the following:

[4×5=20]

- a) Write a note on Leasing Global Competition.
- b) What are the Objectives of Interview?
- c) What is the Significance of Training?
- d) Explain the Recent Trends in Human Resource Management after Covid- 19.
- e) Describe the Current Trends in Acquisitions and Mergers on International Scenario.
- f) Explain the Steps included in Reengineering of business.

P.T.O.

Q3) Attempt any Four out of six from the following:

[4×5=20]

- a) Write a note on World Trade Organization and Labor Standards.
- b) What are the objectives of Human Resource Development?
- c) Explain the Merits of Job Evaluation.
- d) Discuss the Features of Turn Around Management.
- e) Write a detail note on Global Management System.
- f) Write a detail note on Innovation Process Management.

Q4) Attempt any two out of four from the following:

[2×10=20]

- a) Explain in detail the Process of Human Resource Planning.
- b) Describe in detail the Challenges of Becoming Customer-Centric Company.
- c) Explain the Significance of Change Management in detail.
- d) Explain in detail the Role of Government and Private Institutions in Promoting Innovation.

Total No. of Questions : 4]

PC4959

[6324]-219

M.Com. - II (SODL)

**213 : HUMAN RESOURCE MANAGEMENT AND RECENT
ADVANCES IN BUSINESS ADMINISTRATION
(2019 Pattern) (Annual System)
(मराठी रूपांतर)**

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
2) उजव्या बाजूचे आकडे पूर्ण गुण दर्शवतात.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) कंत्राटी कामगाराचा काय अर्थ आहे?
- ब) 'कर्मचारी भरती' ची व्याख्या लिहा.
- क) 'शिक्षार्थी प्रशिक्षण पद्धती' अंतर्गत प्रशिक्षण कसे दिले जात आहे?
- ड) कृत्रिम बुद्धिमत्ता म्हणजे काय?
- इ) बदल घडवून आणणारे बाह्य घटक सांगा.
- फ) संपादन आणि विलीनीकरणाचा अर्थ काय आहे.
- य) पुनर्रचना आणि पुनर्अभियांत्रिकी / पुनः संघटना यांचा अर्थ सांगा.

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) लीजिंग जागतिक स्पर्धा यावर टीप लिहा.
- ब) मुलाखतीची उद्दिष्टे काय असतात?
- क) प्रशिक्षणाचे महत्त्व काय आहे?
- ड) कोविड -19 नंतर मानव संसाधन व्यवस्थापनातील अलीकडील प्रवाह स्पष्ट करा.
- इ) आंतरराष्ट्रीय स्तरावर संपादन आणि विलीनीकरणातील सध्याच्या प्रवाहाचे वर्णन करा.
- फ) व्यवसायाच्या पुनर्अभियांत्रिकी / पुनः संघटना मध्ये समाविष्ट असलेल्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) जागतिक व्यापार संघटना आणि कामगार मानके (श्रमपातळीची प्रमाणके) यावर टीप लिहा.
- ब) मानव संसाधन विकासाची उद्दिष्टे कोणती आहेत?
- क) नोकरीच्या मूल्यमापनाचे गुण स्पष्ट करा.
- ड) पुनर्जीवन / स्थित्यंतर व्यवस्थापनाची वैशिष्ट्यांची चर्चा करा.
- इ) जागतिक व्यवस्थापन प्रणाली यावर तपशीलवार नोंद लिहा.
- फ) नवोपक्रम व्यवस्थापन प्रणाली यावर तपशीलवार टीप लिहा.

प्र.4) कोणतेही 2 सोडवा.

[2×10=20]

- अ) मानव संसाधन नियोजनाच्या प्रक्रियेचे तपशीलवार वर्णन करा.
- ब) ग्राहक-केंद्रित कंपनी बनण्याच्या आव्हानांचे तपशीलवार वर्णन करा.
- क) बदल व्यवस्थापनाचे महत्त्व तपशीलवार सांगा.
- ड) नवोपक्रम प्रवर्तनातील शासनाची आणि खाजगी संस्थांची भूमिका तपशीलवार स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4960

[6324]-220

[Total No. of Pages : 4

M.Com. - II (SODL)

**215 : FOREIGN EXCHANGE AND RECENT ADVANTAGES IN
BANKING AND FINANCE**

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five.

[10]

- a) State the any two factors of foreign exchange market.
- b) What is a 'full-fledged money changers'?
- c) What is a 'Letter of Credit'?
- d) What is mean 'credit of lines'?
- e) Define the 'financial inclusion'.
- f) Write the meaning of 'microfinance institutions'.
- g) Full form of the 'SWIFT'.

Q2) Attempt any four.

[20]

- a) Short note on a 'Core Banking'.
- b) Write a note on 'commercial papers'.
- c) What are microfinance products?
- d) Briefly state the types of derivatives.
- e) Explain the concept of 'SWAP RATE'.
- f) Explain the economic growth.

P.T.O.

Q3) Attempt any four.

[20]

- a) Explain the gross non-performing asset.
- b) What are futures forwards?
- c) Briefly write the factors of interbank market.
- d) State the concept of invoice.
- e) State the types of 'Bills of Exchange'.
- f) Write note on a Fiscal papers.

Q4) Attempt any two.

[20]

- a) State the features of forward market.
- b) Briefly explain the financing arrangements for agricultural exports.
- c) State the provisions of Consumer Protection Act.
- d) Explain the role of money market.

Total No. of Questions : 4]

PC4960

[6324]-220

M.Com. - II (SODL)

**215 : FOREIGN EXCHANGE AND RECENT ADVANTAGES IN
BANKING AND FINANCE**

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[10]

- अ) विदेशी विनिमय बाजारातील कोणतेही दोन घटक सांगा.
- ब) फूल फ्लेज्ड मनी चेंजर्स म्हणजे काय?
- क) पतपत्र म्हणजे काय?
- ड) क्रेडिट ऑफ लाइन्स म्हणजे काय?
- इ) आर्थिक समावेशाची व्याख्या सांगा.
- फ) लघुवित्त पुरवठा संस्था अर्थ लिहा.
- य) 'SWIFT' (स्विफ्ट) चे पूर्ण रूप द्या.

प्र.2) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) टीप द्या. कोअर बँकिंग.
- ब) 'वाणिज्य पत्रे' यावर टिप लिहा.
- क) लघुवित्त पुरवठा उत्पादने कोणती?
- ड) डेरिव्हेटिव्हजचे प्रकार थोडक्यात मांडा.
- इ) क्रेय-विक्रेय दर संकल्पना स्पष्ट करा.
- फ) 'आर्थिक वाढ' म्हणजे काय हे विशद करा.

प्र.3) कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[20]

- अ) सकल अनुत्पादित कर्ज म्हणजे काय ते सांगा.
- ब) वायद्याचे सौदे म्हणजे काय ?
- क) आंतरबँक बाजारातील घटक थोडक्यात लिहा.
- ड) 'बीजक' (invoice) संकल्पना थोडक्यात सांगा.
- इ) विपत्राचे प्रकार सांगा.
- फ) 'राजकोषीय पत्रे' यावर टिप द्या.

प्र.4) कोणतेही दोन प्रश्न लिहा.

[20]

- अ) 'वायदे बाजाराची' लक्षणे सांगा.
- ब) कृषी निर्यातीसाठी वित्त व्यवस्थेचे थोडक्यात विवेचन करा.
- क) ग्राहक संरक्षण कायद्याच्या तरतुदी सांगा.
- ड) 'मुद्रा बाजाराची' भूमिका विशद करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4961

[6324]-221

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part - II) (SODL)

**217 : INTERNATIONAL MARKETING AND RECENT
ADVANCES IN MARKETING
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) Define International Marketing.
- b) What is Technical Environment.
- c) What is Marketing Mix.
- d) Full form of EXIM bank
- e) Define the term Marketing Strategy.
- f) Define Digital Marketing.
- g) Define Sustainable Marketing.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Scope of International Marketing.
- b) Explain International marketing policies.
- c) Explain import and export documentation and procedures.
- d) Types of Marketing Strategies.
- e) Challenges of Digital Marketing.
- f) Explain the customers role in service delivery.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Objectives of International Marketing.
- b) Explain Product Mix.
- c) Explain Special Economic Zones (SEZ's)
- d) Problems of Artificial Intelligence.
- e) Advantages of sustainable marketing.
- f) Explain international market segmentation.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the factors affecting International marketing.
- b) Challenges and Mediums of Digital marketing.
- c) Challenges and opportunities in International marketing.
- d) Explain in detail International Product Policy and Planning.

Total No. of Questions : 4]

PC4961

[6324]-221

M.Com. (Part - II) (SODL)

**217 : INTERNATIONAL MARKETING AND RECENT
ADVANCES IN MARKETING
(2019 Pattern) (Annual System)**

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडवणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूल इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याख्या द्या.
- ब) तांत्रिक पर्यावरण म्हणजे काय?
- क) विपणन मिश्र म्हणजे काय?
- ड) EXIM बँकेचे पूर्ण नाव सांगा.
- इ) विपणन रणनीती (Marketing Strategy) व्याख्या द्या.
- फ) डिजिटल विपणनाची व्याख्या द्या.
- य) शाश्वत विपणनाची व्याख्या द्या.

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची व्याप्ती स्पष्ट करा.
- ब) आंतरराष्ट्रीय किंमत धोरण स्पष्ट करा.
- क) आयात निर्यात दस्तावेजीकरण स्पष्ट करा.
- ड) विपणन रणनीती (Marketing Strategies) प्रकार सांगा.
- इ) डिजिटल विपणनामधील आव्हाने स्पष्ट करा.
- फ) सेवा वितरणात ग्राहकांची भूमिका स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनाची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ब) उत्पादन मिश्रण स्पष्ट करा.
- क) आर्थिक विशेष क्षेत्र स्पष्ट करा. (SEZ's)
- ड) संभाव्य कृत्रिम बुद्धिमत्तेच्या समस्या स्पष्ट करा.
- इ) शाश्वत विपणनाचे फायदे स्पष्ट करा.
- फ) आंतरराष्ट्रीय बाजारपेठ विभागणी स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणतेही 2 प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) आंतरराष्ट्रीय विपणनावर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- ब) डिजिटल विपणनामधील आव्हाने आणि माध्यमे स्पष्ट करा.
- क) आंतरराष्ट्रीय विपणनातील आव्हाने आणि संधी स्पष्ट करा.
- ड) आंतरराष्ट्रीय उत्पादन धोरण आणि आंतरराष्ट्रीय उत्पादन नियोजन ही संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4962

[Total No. of Pages : 2

[6324]-222

M.Com - II (SODL)

204 : SPECIALIZED AUDITING AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Multiple choice Questions. (Any Five) [5]

- a) A voucher is prepared on the basis of_____.
i) The journal entries ii) The ledger entries
iii) The documentary evidence iv) All of the above
- b) Which of the following are types of accounting vouchers?
i) Payment voucher ii) Receipt voucher
iii) Supporting voucher iv) All of the above
- c) Which of the following documents are issued at the time of purchase return?
i) Banknote ii) Credit note
iii) Debit note iv) None of the above
- d) Which of the following is not a fact of EPA?
i) Economic audit ii) Efficiency audit
iii) Expenditure audit iv) Effectiveness audit
- e) Internal auditor is appointed by-
i) The management ii) The shareholders
iii) The government iv) Statutory body
- f) The Urban Credit Cooperatives are also known as
i) National Banks
ii) Urban Cooperative Banks
iii) Cooperative Banks
iv) None of the above
- g) The principle followed in a co-operative society is
i) No vote ii) One man, one vote
iii) Multiple votes iv) One share one vote

P.T.O.

- B) Match the following [5]
a) Goods & service Tax Act	i) 2002
b) Banking Regulation Act	ii) 1976
c) Co-operative Society Act	iii) 2017
d) Chartered Accounts Act	iv) 1970
e) Regional Rural Bank Act	v) 1949

Q2) Write answers to any four of the following Questions. [20]

- a) Explain the limitation of internal control.
- b) Briefly explain the area of internal audit.
- c) Explain the elements of internal control.
- d) State the basic goal of Internal auditing.
- e) What is operational audit
- f) What should be kept in mind in case of internal control related to cash sale?
- g) Mention the sum of importance point related to internal control over the cash.

Q3) Write answers to any four of the following questions. [20]

- a) When does an author give an adverse opinion?
- b) Describe the mechanism of a reporting internal control weakness.
- c) Explain the fundamental principle of internal check.
- d) Analyse auditing procedure in case of the cash Harry receipt and sale.
- e) What are the objectives of the prevention of Money laundering act.
- f) Who appoints the auditors or State Bank of India?
- g) What is the accounting concept based on financial statement of the bank.

Q4) Write an answer to Two of the following Questions. [20]

- a) Discuss audit procedure in case of bank balance and cash balance.
- b) Explain the Procedure tax audit procedure under the GST law.
- c) What is meant by internal checking explain the fundamental principles of internal Checking.
- d) Explain the internal control over the trade creditors.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4963

[Total No. of Pages : 4

[6324]-223

M.Com. - II (SODL)

**206 : WTO - NORMS & PRACTICES & CASE STUDIES
(2019 Pattern) (Annual System)**

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What are the Features of WTO?
- b) Who is Arthur Dunkel?
- c) Define the WTO.
- d) What is the main purpose of GATT?
- e) Why was WTO established?
- f) Mention any two objectives of the vruguay round.
- g) What is Green economy.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain the Main functions of WTO.
- b) Explain the trade & environmental issues in the WTO.
- c) Discuss the merits of GATT.
- d) What is the Dispute settelment body?
- e) Discuss the principles of WTO.
- f) What is composition of panel.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) What is protectionism?
- b) Mention Two significant benefit which India derived from the WTO.
- c) Explain the procedure of dispute settlement body.
- d) Explain the term 'Establishments of panel'.
- e) What is Doha round?
- f) Explain functions of GATT.

Q4) Attempt any Two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain the organizational structure of WTO.
- b) Explain the various significant agreement signed under the WTO.
- c) Discuss in detail the implementation of the ruling of the DSB.
- d) Explain the historical overview of GATT? Explain the achievements & deficiencies of GATT.

Total No. of Questions : 4]

PC4963

[6324]-223

M.Com. - II (SODL)

206 : WTO - NORMS & PRACTICES & CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
-

प्र.1) खालील सातपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) गॅटची वैशिष्ट्ये थोडक्यात स्पष्ट करा.
- ब) आर्थर डंकल कोण होते?
- क) जागतिक व्यापार संघटना (WTO) स्पष्ट करा.
- ड) गॅटचा मुख्य उद्देश्य काय होता?
- इ) जागतिक व्यापार संघटना का स्थापना झाली?
- फ) उरूवे फेरीचे कोणतेही दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
- य) हरित अर्थव्यवस्था म्हणजे काय?

प्र.2) खालील सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) जागतिक व्यापार संघटनेची मुख्य कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) जागतिक व्यापार संघटनेमध्ये व्यापार आणि पर्यावरणीय समस्या स्पष्ट करा.
- क) गॅटचे फायदे स्पष्ट करा.
- ड) विवाद निवारण यंत्रणा म्हणजे काय?
- इ) जागतिक व्यापार संघटनेची तत्त्वे सांगा.
- फ) पॅनेलची रचना काय आहे?

प्र.3) खालील सहापैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) संरक्षणवाद काय आहे?
- ब) WTO (जागतिक व्यापार संघटना) मधून भारताला मिळालेल्या दोन महत्त्वपूर्ण फायद्यांचा उल्लेख करा.
- क) विवाद निवारण यंत्रणेची प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ड) पॅनेलची स्थापना स्पष्ट करा.
- इ) दोहा फेरी काय आहे.
- फ) गॅटची कार्ये स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील चार पैकी कोणतेही दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) जागतिक व्यापार संघटनेची संघटनात्मक रचना स्पष्ट करा.
- ब) WTO अंतर्गत स्वाक्षरी केलेल्या महत्त्वपूर्ण करांराचे स्पष्टीकरण द्या.
- क) विवाद निवारण यंत्रणांच्या निर्णयाच्या अंमलबजावणी बद्दल तपशीलवार चर्चा करा.
- ड) गॅटची ऐतिहासिक पार्श्वभूमी स्पष्ट करा. गॅटची फलश्रुती आणि कमतरता स्पष्ट करा.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4964

[Total No. of Pages : 2

[6324]-224

M.Com.-II (SODL)

208 : MANAGEMENT AUDIT AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) *All questions are compulsory.*
- 2) *Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Answer any five questions out of the following.

[10]

- a) Define the term Management Audit.
- b) What is tax Audit.
- c) What do you mean by 'Brand Image'?
- d) What do you mean by 'Financial Audit'?
- e) What is Organization Development?
- f) What do you mean by Corporate image?
- g) What is the meaning of Office Automation system?

Q2) Answer any four questions out of the following.

[20]

- a) Explain importance of Corporate Development Audit.
- b) Write the difference between Financial Audit and Management audit.
- c) Explain Corporate social Responsibility towards employees.
- d) What do you mean by Risk based approach?
- e) What are the objectives of Operational Audit?
- f) Explain production control procedure.

P.T.O.

Q3) Answer any four questions out of the following.

[20]

- a) What does 'HRD Evaluation' include?
- b) Write essentials of effective reporting.
- c) What are the main sources of raising funds?
- d) Explain the role of Management Accountant in decision-making.
- e) Write note on Cost Audit Report.
- f) Explain the functions of Personal Department.

Q4) Answer any two out of the following.

[20]

- a) Discuss the types of organizational structure.
- b) Analyze the important aspects of drafting an audit program.
- c) Discuss in detail the various method of inventory control.
- d) Explain the scope and importance of management audit.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4965

[Total No. of Pages : 4

[6324]-225

M.Com. - II (SODL)

210 : CO-OPERATIVE BANKING SYSTEM AND CASE STUDIES
(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

1) All questions are compulsory.

2) Figures to the right indicate full marks.

Q1) A) Multiple Choice questions. (solve any 5)

[5]

- i) NPA stands for _____.
 - a) Non performing assets
 - b) Non Profit assets
 - c) Non Private assets
 - d) Non Personal assets
- ii) NABARD was established in the year _____.
 - a) 1980
 - b) 1982
 - c) 1988
 - d) 1956
- iii) Kisan card is primarily focuses on _____.
 - a) Farmers
 - b) Doctors
 - c) Businesses
 - d) Government servants
- iv) Bank rate is decided by which of the following _____.
 - a) RBI
 - b) SBI
 - c) IDBI
 - d) SEBI
- v) Loans from money lenders are having _____.
 - a) High rate of interest
 - b) No proper accounting
 - c) No transparency
 - d) all of above
- vi) Who regulates the functioning of District Cooperative Banks in India?
 - a) SBI
 - b) RBI
 - c) SEBI
 - d) IRDA

P.T.O.

- B) True or False (solve any 5) [5]
- i) Co-operative banks which work at a metropolitan level are called as Primary Urban Co-operative Bank.
 - ii) All banks registered under the Co-operative Societies Act, 1912 are considered Co-operative Banks.
 - iii) The members of a Co-operative Society have unlimited liability.
 - iv) NABARD is an apex regulatory body for overall regulation of regional rural banks.
 - v) The Kisan Credit Card Scheme was launched by the NABARD.
 - vi) Kisan Credit Card increase the dependence of farmers on non-institutional credit sources like moneylenders.

Q2) Attempt any four out of six from the following. [20]

- a) Explain the importance of Advancing of Credit.
- b) Explain the advantages of Kisan Cards.
- c) Explain the objectives of M.S. Co-operative Bank.
- d) Explain the causes of NPA.
- e) Explain the term Finance and Refinance in Detail.
- f) Explain the history of Co-operative Banks.

Q3) Attempt any four out of six from the following. [20]

- a) Explain the role of National Federation of State Co-operative Banks.
- b) Explain the importance of Crop loans.
- c) Explain the objectives of Maharashtra State Co-operative Bank.
- d) Explain the difference between NABARD and RBI.
- e) Explain the functions of NABARD.
- f) Write a note on Primary Co-operative Bank.

Q4) Attempt any two out of four from the following. [20]

- a) Explain the structure of Co-operative credit institution.
- b) Explain the Problems and Prospects of Maharashtra State Co-operative Bank.
- c) Explain the role of NABARD in Agricultural Finance and Rural Development in India.
- d) Explain the role of RBI in Agricultural Finance and Rural Development in India.

Total No. of Questions : 4]

PC4965

[6324]-225

M.Com. - II (SODL)

210 : CO-OPERATIVE BANKING SYSTEM AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) अ) बहूपर्यायी प्रश्न. (कोणतेही 5 सोडवा)

[5]

- i) NPA म्हणजे
 - अ) नॉन परफॉर्मिंग असेट्स
 - ब) नॉन प्रॉफिट असेट्स
 - क) नॉन प्रायव्हेट असेट्स
 - ड) नॉन पर्सनल असेट्स
- ii) नाबार्डची स्थापना या वर्षी झाली
 - अ) 1980
 - ब) 1982
 - क) 1988
 - ड) 1956
- iii) किसान कार्ड प्रामुख्याने यावर केंद्रित आहे
 - अ) शेतकरी
 - ब) डॉक्टर
 - क) व्यवसाय
 - ड) सरकारी नोकर
- iv) बँक दर खालीलपैकी कोणत्या द्वारे ठरवले जातात ?
 - अ) RBI
 - ब) SBI
 - क) IDBI
 - ड) SEBI
- v) सावकारांकडून कर्जे आहेत
 - अ) उच्च व्याजदर
 - ब) योग्य हिशेब नाही
 - क) पारदर्शकता नाही
 - ड) वरील सर्व
- vi) भारतातील जिल्हा सहकारी बँकांच्या कामकाजाचे नियमन कोण करते ?
 - अ) SBI
 - ब) RBI
 - क) SEBI
 - ड) IRDA

ब) चूक कि बरोबर (कोणतेही 5 सोडवा). [5]

- i) महानगर स्तरावर काम करणाऱ्या सहकारी बँकांना प्राथमिक शहरी सहकारी बँक म्हणतात.
- ii) सहकारी संस्था अधिनियम, 1912 अंतर्गत नोंदणीकृत सर्व बँका सहकारी बँका म्हणतात.
- iii) सहकारी संस्थेच्या सदस्यांवर अमर्याद दायित्व असते.
- iv) नाबार्ड प्रादेशिक ग्रामीण बँकांच्या एकूण नियमनासाठी एक सर्वोच्च नियामक संस्था आहे.
- v) किसान क्रेडिट कार्ड योजना नाबार्डने सुरू केली.
- vi) किसान क्रेडिट कार्डमुळे शेतकऱ्यांचे गैर-संस्थात्मक कर्जावरील अवलंबित्व वाढते.

प्र.2) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) क्रेडिटच्या प्रगतीचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- ब) किसान कार्डचे फायदे स्पष्ट करा.
- क) एम. एस. को-ऑपरेटिव्ह बँकेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ड) एनपीएची कारणे स्पष्ट करा.
- इ) वित्त आणि पुनर्वित्त या शब्दांचे तपशीलवार वर्णन करा.
- फ) सहकारी बँकेचा इतिहास स्पष्ट करा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) नॅशनल फेडरेशन ऑफ स्टेट को-ऑपरेटिव्ह बँक्स लिमिटेडची भूमिका स्पष्ट करा.
- ब) पीक कर्जाचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेची उद्दिष्टे स्पष्ट करा.
- ड) नाबार्ड आणि आरबीआयमधील फरक स्पष्ट करा.
- इ) नाबार्डची कार्ये स्पष्ट करा.
- फ) प्राथमिक सहकारी बँक यावर टीप लिहा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणत्याही दोन प्रश्नांची उत्तरे लिहा. [20]

- अ) सहकारी पतसंस्थांची रचना स्पष्ट करा.
- ब) महाराष्ट्र राज्य सहकारी बँकेच्या समस्या आणि शक्यता स्पष्ट करा.
- क) भारतातील कृषी वित्त आणि ग्रामीण विकासात नाबार्डची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) भारतातील कृषी वित्त आणि ग्रामीण विकासात आरबीआयची भूमिका स्पष्ट करा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4966

[Total No. of Pages : 6

[6324]-226

M.Com. - II (SODL)

212 : ENTREPRENEURSHIP AND CASE STUDIES

(2019 CBCS Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) Define the term 'Internet Entrepreneur'?
- b) What is the main goal of technology entrepreneurship?
- c) What are the main financial problems of small industries?
- d) State the functions of Small Industries Service Institute.(SISIs)
- e) What do you mean by creativity?
- f) Define the term 'invention'.
- g) What do you mean by a business plan?

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) State the objectives of the Science and Technology Entrepreneurship Development Project.
- b) What are the Advantages of Commercialization in Entrepreneurship?
- c) Explain the role of the Maharashtra Industrial Technical Consultancy Organization (MITCON).
- d) What are the functions of District Industrial Centre.
- e) Briefly explain the concept of Creativity.
- f) State the five Components of Business Plan.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain steps in the Snapdeal evolution journey as Internet entrepreneurship?
- b) Write a note on Peter Drucker's Principles of Innovation.
- c) Write a short note on Small Industries Development Bank of India (SIDBI).
- d) Discuss a case study related to Maharashtra State Financial Corporation Vs. Suvarna Board Mill.
- e) What are the stages involved in the process of innovation?
- f) Explain the prerequisites sources of innovation in brief.

Q4) Attempt any Two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Describe the role of Government in entrepreneurship development.
- b) Analyse the role of Maharashtra Industrial Development Corporation (MIDC) in entrepreneurship development.
- c) Analyse the various tools and techniques of creativity used in problem solving.
- d) Read the Case study and answer the question given below.

A case study of the Adani Group, of which Gautam Adani is the creator, explains the nation of entrepreneurship development. Gutam Adani travelled from Ahmedabad, where he was born, to Mumbai when he was young. He moved to Mumbai when he was 18 years old, leaving his family behind. He began his employment at Mahindra Brothers as a diamond sorter. He created his own diamond brokerage business within two years of working for Mahindra Brothers after getting the necessary experience. He made a tremendous profit of about ten lakh rupees in his first year of the company alone, which was a huge amount in the 1980s. He subsequently began trading commodities in order to purchase PVC for his brother's plastic firm. In the late 1980s, he created Adani Enterprises. He dealt with commodities relating to agriculture and the power industry. Adani Group has formed a relationship with Cargill, an American multinational corporation, with the goal of exporting salt from Gujarat. The company grew over time, and there was no longer a partnership. Adani Group now owns around 5,000 acres of land as a result of this partnership. The policy laws of 1991 allow for possible adjustments, which has encouraged and stimulated business in India, resulting in large profits for the Adani Group.

A decision has been made on a seaport in Gujarat that must be lent to private enterprises. In 1993, this decision was taken. However, this contract was later awarded to Adani Group. The group has worked hard to develop the port to the point where it can now handle approximately 8 crore tonnes of cargo per year, making it India's largest private-sector port. Adani made assumptions about the need for power in the future, which led to the company importing coal. As a result, Adani decided to enter the power and energy business. Adani power Ltd. was founded along these lines. It has now grown to become one of the largest private thermal power companies in the world, with a capacity of 4620 MW. According to the most recent figures, Gautam Adani is India's 11th richest person, with a net worth of 40 billion dollars and a workforce of 60,500 workers, according to Forbes 2014.

- i) Explain the summery of the above case study.
- ii) What are learning outcomes of the above case study.

Total No. of Questions : 4]

PC4966

[6324]-226

M.Com. - II (SODL)

212 : ENTREPRENEURSHIP AND CASE STUDIES

(2019 CBCS Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.

प्र.1) खालीलपैकी कोणतेही सात पैकी पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) 'इंटरनेट उद्योजक' या शब्दाची व्याख्या करा.
- ब) तंत्रज्ञान उद्योजकतेचे मुख्य उद्दिष्टे काय आहेत?
- क) लघु उद्योगांच्या मुख्य आर्थिक समस्या काय आहेत?
- ड) लघु उद्योग सेवा संस्था (SISI) ची कार्ये सांगा.
- इ) सर्जनशीलता म्हणजे काय?
- फ) 'शोध' या शब्दाची व्याख्या करा.
- य) व्यवसाय योजना म्हणजे काय?

प्र.2) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) विज्ञान आणि तंत्रज्ञान उद्योजकता विकास प्रकल्पाची उद्दिष्टे सांगा.
- ब) उद्योजकतेमध्ये व्यापारीकरणाचे काय फायदे आहेत?
- क) महाराष्ट्र इंडस्ट्रियल टेक्निकल कन्सल्टन्सी ऑर्गनायझेशन (MITCON) ची भूमिका स्पष्ट करा.
- ड) जिल्हा औद्योगिक केंद्राची कार्ये काय आहेत?
- इ) सर्जनशीलतेची संकल्पना थोडक्यात स्पष्ट करा.
- फ) व्यवसाय योजनेचे पाच घटक सांगा.

प्र.3) खालीलपैकी कोणतेही सहा पैकी चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) इंटरनेट उद्योजकता म्हणून स्नॅपडीलच्या उत्क्रांती प्रवासातील टप्पे स्पष्ट करा.
- ब) पीटर ड्रुकरच्या नविन्यतेच्या तत्वांवर टीप लिहा.
- क) स्मॉल इंडस्ट्रीज डेव्हलपमेंट बँक ऑफ इंडिया (SIDBI) वर एक छोटी टीप लिहा.
- ड) महाराष्ट्र राज्य वित्तीय महामंडळ वि. सुवर्ण बोर्ड मिल संबंधित केस स्टडीची चर्चा करा.
- इ) नवोपक्रमाच्या प्रक्रियेत कोणते टप्पे असतात ?
- फ) नावीन्यपूर्णतेची पूर्व-आवश्यकता स्रोत थोडक्यात स्पष्ट करा.

प्र.4) खालीलपैकी कोणताही चार पैकी दोन प्रश्न सोडवा.

[2×10=20]

- अ) उद्योजकता विकासात सरकारच्या भूमिकेचे वर्णन करा.
- ब) उद्योजकता विकासात महाराष्ट्र औद्योगिक विकास महामंडळ (MIDC) च्या भूमिकेचे विश्लेषण करा.
- क) समस्या सोडवण्यासाठी वापरल्या जाणाऱ्या सर्जनशीलतेच्या विविध साधनांचे आणि तंत्रांचे विश्लेषण करा.
- ड) केस स्टडी वाचा आणि खाली दिलेल्या प्रश्नाचे उत्तर द्या.

अदानी समूहाचा एक केस स्टडी, ज्याचे निर्माता गौतम अदानी आहेत, उद्योजकता विकासाची कल्पना स्पष्ट करते. गौतम अदानी लहान असताना अहमदाबादहून मुंबईला गेले, जिथे त्यांचा जन्म झाला. तो 18 वर्षांचा असताना आपल्या कुटुंबाला सोडून मुंबईत आला. त्यांनी महिंद्रा ब्रदर्समध्ये हिरे शोधून काढण्यासाठी नोकरीला सुरुवात केली. महिंद्रा ब्रदर्ससाठी आवश्यक अनुभव मिळाल्यानंतर दोन वर्षांत त्यांनी स्वतःचा हिरा ब्रोकरेज व्यवसाय तयार केला. एकट्या कंपनीच्या पहिल्या वर्षात त्यांनी सुमारे दहा लाख रुपयांचा जबरदस्त नफा कमावला, जो 1980 च्या दशकात खूप मोठा होता. त्यानंतर त्याने आपल्या भावाच्या प्लास्टिक फर्मसाठी पीव्हीसी खरेदी करण्यासाठी वस्तूंचा व्यापार करण्यास सुरुवात केली. 1980 च्या उत्तरार्धात त्यांनी अदानी एंटरप्रायझेसची स्थापना केली. त्यांनी शेती आणि वीज उद्योगाशी संबंधित वस्तूंचा व्यवहार केला. गुजरातमधून मीठ निर्यात करण्याच्या उद्देशाने अदानी समूहाने कारगिल या अमेरिकन बहुराष्ट्रीय कंपनीशी संबंध प्रस्थापित केले आहेत. कंपनी कालांतराने वाढली आणि यापुढे भागीदारी राहिली नाही. या भागीदारीमुळे अदानी समूहाकडे आता जवळपास 5,000 एकर जमीन आहे. 1991 चे धोरणात्मक कायदे संभाव्य समायोजनास परवानगी देतात, ज्यामुळे भारतातील व्यवसायाला प्रोत्साहन आणि उत्तेजन मिळाले आहे, परिणामी अदानी समूहाला मोठा नफा मिळाला आहे. गुजरातमधील एका बंदरावर खाजगी उद्योगांना कर्ज दिले जावे असा निर्णय घेण्यात आला आहे. 1993 मध्ये हा निर्णय

घेण्यात आला. मात्र, नंतर हे कंत्राट अदानी समूहाला देण्यात आले. समूहाने बंदराचा अशा बिंदूपर्यंत विकास करण्यासाठी कठोर परिश्रम केले आहेत जिथे ते आता दरवर्षी अंदाजे 8 कोटी टन कार्गो हाताळू शकते, ज्यामुळे ते भारतातील सर्वात मोठे खाजगी-क्षेत्राचे बंदर बनले आहे. अदानी यांनी भविष्यात विजेच्या गरजेबाबत गृहीतके बांधली, ज्यामुळे कंपनीने कोळसा आयात केला. परिणामी अदानी यांनी ऊर्जा आणि ऊर्जा व्यवसायात उतरण्याचा निर्णय घेतला. याच धर्तीवर अदानी पावर लि. ची स्थापना झाली. ती आता 4620 मेगावॉट क्षमतेसह जगातील सर्वात मोठ्या खाजगी औष्णिक ऊर्जा कंपन्यांपैकी एक बनली आहे. सर्वात अलीकडील आकडेवारीनुसार, फोर्ब्स 2014 नुसार, 40 अब्ज डॉलर्सची संपत्ती आणि 60,500 कामगारांच्या वर्कफोर्ससह गौतम अदानी हे भारतातील 11 व्या सर्वात श्रीमंत व्यक्ती आहे.

- i) वरील केस स्टडीचा सारांश स्पष्ट करा.
- ii) वरील केस स्टडीचा काय बोध घ्यावा.

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4967

[6324]-227

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part - II) (SODL)

214 : ORGANISATIONAL BEHAVIOUR & CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What do you mean by Robotics?
- b) Define organizational behaviour.
- c) What is Motivation?
- d) What do you mean by Team Building?
- e) What are interest group?
- f) Define personality.
- g) Define organizational design.

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain characteristics of organizational culture.
- b) Write a short note on Functional structure.
- c) What do you mean by Attitude formation.
- d) Explain the characteristics of motivation.
- e) Explain Vroom's Expectance Theory.
- f) Explain the types of groups in an organization.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Explain the five basic types of conflicts.
- b) Explain the importance of Emotional Intelligence in the workplace.
- c) Write a short note on - Job Satisfaction.
- d) Explain the creating & maintaining organizational culture.
- e) Write a short note on - Impact of Globalization on Organizational Behaviour.
- f) Explain the step involved in management of stress.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Explain in detail the Advantages & Disadvantages of matrix structure, network structure.
- b) What do you mean by stress? Explain the effects of stress.
- c) Explain concept of Team. Describe the different types of teams.
- d) Read the case study & answer the following questions.

Subhash has been working as an operator in assembly - line of automobile company, manufacturing Two - wheeler scooters and bikes for the last 10 years he has been working very honestly & sincerely and meet standard of performance determined for him. He is of a creative mind & even at home he discusses various work related matters with his father. He tells him that he is capable of making certain improvement in the over all functioning of motor bike but when he takes his ideas to his superior he make fun of it and does not give serious thought to it. Gradually the level of efficiency of Subhash came down . Though he knows it yet he is unable to cope with situation some time he feels frustrated inspire of getting good monetary jumps every year. But he is finding it difficult to meet stand of performance. He has already started losing his interest in the job.

You are required to study the whole case and answer the following questions.

- i) What are the possible cause of Subhash's changing pattern of working behaviour?
- ii) How is it possible for superior to make him more efficient & maintain his existing level of efficiency?

Total No. of Questions : 4]

PC4967

[6324]-227

M.Com. (Part - II) (SODL)

214 : ORGANISATIONAL BEHAVIOUR & CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहेत.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) खालील सात पैकी कोणतेही पाच सोडवा.

[5×2=10]

- अ) रोबोटिक्स म्हणजे काय?
- ब) संघटनात्मक वर्तनाची व्याख्या लिहा.
- क) अभिप्रेरणा म्हणजे काय?
- ड) संघ बांधणी म्हणजे काय?
- इ) स्वास्थ्य गट म्हणजे काय?
- फ) व्यक्ति महत्त्व संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- य) संघटनात्मक रचनेची व्याख्या लिहा.

प्र.2) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न लिहा.

[4×5=20]

- अ) संघटनात्मक संस्कृतीची वैशिष्ट्ये लिहा.
- ब) कार्यात्मक रचना टिपा लिहा.
- क) टिपा लिहा – प्रवृत्ती निर्मिती
- ड) अभिप्रेरणेची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
- इ) ब्रूमचा अपेक्षा सिद्धांत स्पष्ट करा.
- फ) संघटनेतील गटाचे प्रकार स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील सहा पैकी कोणतेही चार प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) संघर्षाचे पाच मूलभूत प्रकार लिहा.
- ब) कामाच्या ठिकाणी भावनिक बुद्धिमतेचे महत्त्व स्पष्ट करा.
- क) कार्य समाधान – टिपा लिहा.
- ड) संघटनात्मक संस्कृतीची निर्मिती व संवर्धन स्पष्ट करा.
- इ) संघटनात्मक वर्तनावर जागतिकीकरणाचा प्रभाव टिपा लिहा.
- फ) ताणतणावाचे व्यवस्थापन करणाऱ्या पायऱ्या स्पष्ट करा.

प्र.4) खालील चार पैकी कोणतेही दोन प्रश्न लिहा.

[2×10=20]

- अ) मॅट्रिक्स रचना आणि नेटवर्क रचना यांचे फायदे व तोटे लिहा.
- ब) ताणतणाव म्हणजे काय ते सांगून तणावाचे परिणाम लिहा.
- क) समूहसंघ संकल्पना स्पष्ट करून त्याचे प्रकार स्पष्ट करा.
- ड) खालील परिच्छेद वाचून त्यावरील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

सुभाष हे असेंबली लाईन मध्ये ऑपरेटर म्हणून काम करत आहेत जी ऑटोमोबाईल कंपनी गेल्या 10 वर्षांपासून दुचाकी स्कूटर आणि बाईक तयार करत आहे. सुभाष हे अत्यंत प्रामाणिकपणे आणि निष्ठापूर्वक काम करत आहेत आणि त्यांना दिलेल्या कामगिरीची ते मानकांची पूर्तता करतात. ते अत्यंत सर्जनशील मनाचे असून ते घरी आपल्या वडीलांसोबत विविध कामांबाबत चर्चा करतात. ते सांगतात की ते स्वतः मोटार बाईकच्या सर्व कार्यामध्ये कार्यक्षमता असण्यास सक्षम आहेत. परंतु जेव्हा ते त्यांच्या कल्पना, मते त्यांच्या वरिष्ठांकडे सांगतात तेव्हा त्यांची चेष्टा केली जाते आणि त्याचा गंभीरपणे विचार केला जात नाही.

त्यामूळे हळूहळू सुभाष यांची कार्यक्षमता पातळी किंवा काम करण्याची क्षमता खालवत आहे. त्यांना ही गोष्ट लक्षात आलेली असूनही ते परिस्थितीचा सामना करू शकत नाहीत. ते निराश होत आहेत की दरवर्षी त्यांची आर्थिक घसरण होऊ शकते. त्यामूळे त्यांना कामाचा दर्जा टिकवणे अवघड जात आहे, त्यामूळे त्यांच्या नोकरीच्या ठिकाणी काम करण्यास उत्साह निर्माण होत नाही.

तुम्ही वरील केसस्टडीचा अभ्यास करून खालील प्रश्नांची उत्तरे लिहा.

- i) सुभाषच्या कामकाजाच्या बदलत्या पद्धतीची कोणती कारणे आहेत?
- ii) वरिष्ठांना सुभाषला अधिक कार्यक्षम बनविणे आणि त्याच्या विद्यमान कार्यक्षमतेची पातळी राखणे कसे शक्य आहे?

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4968

[Total No. of Pages : 4

[6324]-228

M.Com - II (SODL)

216 : INTERNATIONAL FINANCE & CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All question are complusory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any five out of seven from the following.

[5×2=10]

- a) What is mean by Euro Bond?
- b) Define Convertible Bonds.
- c) Write any two functions of foreign currency Exchangeable Board.
- d) What is mean by Floating Exchange Rate ?
- e) What is mean by American Depository Receipts (ADRs) ?
- f) Explain Bretton Woods system
- g) Features of the IBRD

Q2) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) How does one send and receive money through Western Union Money Transfer?
- b) Describe the set of guidelines issued by government on Euro issue.
- c) What are the different ways in which the World Bank offers loans to other countries?
- d) What are the major types of foreign bonds found in practice?
- e) Explain the euro-money market instruments
- f) Explain the functions Forex divisions of banks.

P.T.O.

Q3) Attempt any four out of six from the following.

[4×5=20]

- a) Describe the functions of forex divisions of banks.
- b) Write a short note on unsponsored depository receipts
- c) Discuss the three types of currency unions in brief.
- d) Discuss the benefits and risks involved in foreign bonds.
- e) Discuss the history of the Bank for International settlements (BIS).
- f) Discuss the origin of the IMF.

Q4) Attempt any two out of four from the following.

[2×10=20]

- a) Discuss the procedure for issue of foreign bonds.
- b) Explain the role of the BRICS Bank in the economic growth of a country.
- c) Explain the five different market mechanisms for establishing exchange rates.
- d) Describe the evolution of the exchange rate system in detail.

Total No. of Questions : 4]

PC4968

[6324]-228

M.Com - II (SODL)

216 : INTERNATIONAL FINANCE & CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास]

[एकूण गुण : 70

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) खालील प्रश्नांपैकी कोणतेही पाच प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) युरोप रोखे म्हणजे काय?
- ब) परिवर्तनीय रोखे याची व्याख्या द्या.
- क) विदेशी चलन विनिमय बोर्ड याची दोन कार्ये सांगा.
- ड) तरलता विनिमय दर म्हणजे काय?
- इ) अमेरिकन ठेव पावती म्हणजे काय?
- फ) ब्रिटन वूड ची रचना स्पष्ट करा.
- य) जागतिक पूर्ण निर्माण आणि विकास बँकेची वैशिष्ट्ये सांगा.

प्र.2) खालील सहा प्रश्ना पैकी कोणत्याही चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[4×5=20]

- अ) वेस्टर्न युनियन मनी ट्रान्सफर च्या साह्याने पैसे कसे पाठवले जातात?
- ब) युरो चलन निर्गमनासाठी च्या शासनाच्या मार्गदर्शक सूचना सांगा.
- क) जागतिक बँकेची दुसऱ्यांना कर्ज देण्याचे विविध मार्ग स्पष्ट करा.
- ड) विदेशी रोख्यांची प्रमुख प्रकार सांगा.
- इ) युरो चलन बाजारातील विविध साधने सांगा.
- फ) फोरेक्स डिव्हिजन बँकेची कार्ये सांगा.

प्र.3) खालील सहा प्रश्ना पैकी चार प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[4×5=20]

- अ) युरोपियन भांडवल बँकेची मार्गदर्शक तत्वे स्पष्ट करा.
- ब) अप्रयोजित डिपॉझिटरी स्लिप याची टीप द्या.
- क) चलन विषयक संघाचे स्पष्टीकरण द्या.
- ड) विदेश रोख त्यातील धोके आणि लाभ स्पष्ट करा.
- इ) आंतरराष्ट्रीय तडजोड विषयक बँकेची पार्श्वभूमी स्पष्ट करा.
- फ) जागतिक नाणेनिधीच्या उगमाची चर्चा करा.

प्र.4) खालील चार प्रश्ना पैकी दोन प्रश्नांची उत्तरे द्या.

[2×10=20]

- अ) विदेशी रोखे निर्गमित करण्याच्या विविध प्रक्रिया स्पष्ट करा.
- ब) ब्रिक्स बँकेची देशांच्या आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.
- क) विनिमय दर निश्चिती च्या वेगवेगळ्या पाच प्रक्रिया सांगा.
- ड) विनिमय दर निश्चिती चे सविस्तर स्पष्टीकरण करून त्याचे मूल्यमापन करा.

* * *

Total No. of Questions : 4]

SEAT No. :

PC4969

[6324]-229

[Total No. of Pages : 4

M.Com. (Part - II) (SODL)

218 : MARKETING RESEARCH AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

Time : 3 Hours]

[Max. Marks : 70

Instructions to the candidates:

- 1) All questions are compulsory.*
- 2) Figures to the right indicate full marks.*

Q1) Attempt any 5 questions out of 7.

[5×2=10]

- a) Define distribution research'.
- b) What is average issue readership.
- c) What is affiliate marketing?
- d) What is Marketing Information?
- e) What is data editing?
- f) What is advertisement audit?
- g) What is rating scales?

Q2) Attempt any 4 questions out of 6.

[4×5=20]

- a) Explain the functions of media research.
- b) Write a short note on shop and retail audit.
- c) Explain the techniques of advertising message research.
- d) Explain the role of marketing research in marketing.
- e) Write short note on home audits.
- f) What is rating scales? Explain the advantages and limitations of rating scales.

P.T.O.

Q3) Attempt any 4 questions out of 6.

[4×5=20]

- a) Differentiate between primary and secondary data.
- b) What are the types of internet marketing?
- c) What are the stages of the marketing research process?
- d) Explain the classification of advertising research.
- e) What are the factors influencing choice of media?
- f) Write short note on construction technique.

Q4) Attempt any 2 questions out of 4.

[2×10=20]

- a) Explain in details the various types of marketing survey.
- b) Explain in detail the various market segmentation criteria.
- c) Explain in detail the types, advantages and disadvantages of targeted advertising.
- d) What are the features of experimental design? What are its advantages?

Total No. of Questions : 4]

PC4969

[6324]-229

M.Com. (Part - II) (SODL)

218 : MARKETING RESEARCH AND CASE STUDIES

(2019 Pattern) (Annual System)

(मराठी रूपांतर)

वेळ : 3 तास/

[एकूण गुण : 70]

- सूचना :-
- 1) सर्व प्रश्न सोडविणे अनिवार्य आहे.
 - 2) उजवीकडील अंक प्रश्नांचे पूर्ण गुण दर्शवितात.
 - 3) संदर्भासाठी मूळ इंग्रजी प्रश्नपत्रिका पहावी.
-

प्र.1) खालील 7 पैकी कोणतेही 5 प्रश्न सोडवा.

[5×2=10]

- अ) वितरण संशोधन परिभाषित करा.
- ब) सरासरी अंक वाचक संख्या म्हणजे काय?
- क) संलग्न विपणन म्हणजे काय?
- ड) विपणन माहिती म्हणजे काय?
- इ) डेटा एडिटिंग म्हणजे काय?
- फ) जाहिरात ऑडिट म्हणजे काय?
- य) रेटिंग स्केल म्हणजे काय?

प्र.2) खालील 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) माध्यम संशोधनाची कार्ये स्पष्ट करा.
- ब) दुकान आणि किरकोळ ऑडिटवर टीप लिहा.
- क) जाहिरात संदेश संशोधनाचे तंत्र स्पष्ट करा.
- ड) विपणनातील विपणन संशोधनाची भूमिका स्पष्ट करा.
- इ) गृह लेखापरीक्षणांवर टीप लिहा.
- फ) रेटिंग स्केल म्हणजे काय? रेटिंग स्केलचे फायदे आणि मर्यादा स्पष्ट करा.

प्र.3) खालील 6 पैकी कोणतेही 4 प्रश्न सोडवा.

[4×5=20]

- अ) प्राथमिक आणि दुय्यम डेटामध्ये फरक स्पष्ट करा.
- ब) इंटरनेट मार्केटिंगचे प्रकार स्पष्ट करा.
- क) विपणन संशोधन प्रक्रियेचे टप्पे स्पष्ट करा.
- ड) जाहिरात संशोधनाचे वर्गीकरण स्पष्ट करा.
- इ) माध्यमांच्या निवडीवर परिणाम करणारे घटक स्पष्ट करा.
- फ) बांधकाम तंत्रावर टीप लिहा.

प्र.4) खालील 4 पैकी कोणत्याही 2 प्रश्नांची उत्तरे सविस्तर लिहा.

[2×10=20]

- अ) विपणन सर्वेक्षणाचे विविध प्रकार तपशीलवार स्पष्ट करा.
- ब) विविध बाजार विभागणी निकषांचे तपशीलवार वर्णन करा.
- क) लक्षित जाहिरातींचे प्रकार, फायदे, आणि तोटे सविस्तर स्पष्ट करा.
- ड) प्रायोगिक डिझाइनची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करून त्याचे फायदे स्पष्ट करा.

